

TELGANGER

juni
2022

De Telganger bevat informatie voor iedereen die meer wil weten over zoogdiermonitoring in het kader van NEM.

In deze Telganger

Voorwoord

NEM Verspreidingsonderzoek Muizen

NEM Meetprogramma Vleermuis Transecttellingen

NEM Verspreidingsonderzoek Exoten

NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter

NEM Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren

NEM Meetprogramma Zoldertellingen vleermuizen

NEM Verspreidingsonderzoek Marters

2022: Jaar van de Eikelmuis

Even voorstellen: nieuwe teamleden

Agenda en colofon

Foto: Wesley Overman

Terug naar normaal?

De afgelopen twee jaar gaan de annalen in als bijzondere jaren voor zoogdiermonitoring. Als gevolg van de COVID-19 pandemie bleek het de manier van uitvoeren van monitoring die we al jaren hanteerden te moeten worden aangepast of zelfs uitgesteld. Gelukkig zijn dit winterseizoen de wintertellingen voor vleermuizen wél door gegaan, met aanpassingen. We lijken weer terug naar normaal te gaan.

De maatregelen die wij mensen namen voor COVID-19 zijn vrijwel allemaal van de baan. Of dat ook betekent dat ook dat we als we zoogdieren gaan monitoren geen rekening meer hoeven te houden met het virus SARS-CoV-2, is nog niet duidelijk. Er komt steeds meer –wetenschappelijke– informatie over virusoverdracht van mens naar dier en vice versa. In hoeverre we rekening moeten blijven houden met overdracht van mens naar dier als we zoogdieren monitoren, is desalniettemin nog niet duidelijk. We werken dat meetprogramma uit. Maar dat de pandemie ook haar invloed nalaat op monitoring is wel duidelijk.

Meetprogramma's van het NEM kenmerken zich doordat dezelfde manier van waarnemen wordt gevolgd over vele jaren: het zijn stabiele, langjarige en gestandaardiseerde waarnemingsreeksen. Dat is een grote kracht. Maar is niet hetzelfde als dat er niets verandert.

Dit jaar is Eric Jansen voor zichzelf begonnen als ecooloog. Eric is een zeer ervaren met het determineren van vleermuizen op basis van geluid en winterteller en –opleider en heeft mede aan de wieg gestaan van NEM Meetprogramma Vleermuis transecttellingen (NEM-VTT). Wij zijn hem daarvoor heel erg dankbaar. De rol van Eric bij NEM-VTT wordt overgenomen door Vita Hommersen, die ook al een paar jaar meewerkt aan NEM-VTT. Vita zal ook de rol van landelijk coördinator (laco) op zich gaan nemen. Marta Falzon versterkt het NEM-VTT team verder. Ook bij NEM verspreidingsonderzoek Exoten en NEM Verspreidingsonderzoek Marters is er een wisseling van de wacht: Koen van Veen volgt Ellen van Norren en Dick Bekker respectievelijk op als laco. Koen en Marta zijn onze nieuwe collega's (zie 'even voorstellen' in deze Telganger). Ellen neemt het stokje over van Vilmar Dijkstra als laco voor NEM Verspreidingsonderzoek Otter en Bever.

Het NEM team van de Zoogdierverseniging is dus veranderd. En dat is goed nieuws. Nieuwe mensen zien nieuwe kansen. Het mooie is dat ondanks de wisselingen de 'oud gedienden' ook veelal er nog zijn en dus is de continuïteit geborgd en dat is belangrijk voor lange meetreeksen zoals in het NEM.

Dus ja we gaan terug naar normaal, een vernieuwde normaal met een deels nieuw NEM team, waar het tellen en waarnemen van zoogdieren centraal staat en dat zal nooit veranderen.

Marcel Schillemans (projectleider NEM)

NEM Verspreidingsonderzoek Muizen

*Binnen het meetprogramma NEM-VO-Muizen worden sinds 2005 verspreidingsgegevens van kleine zoogdieren (muizen en spitsmuizen) verzameld met behulp van braakballen. Ook vóór 2005 werden er natuurlijk braakballen geplozen (alhoewel minder in aantal), waardoor er ook over een langere periode naar veranderingen in verspreiding van soorten gekeken kan worden. Eén van de soorten die zich nog steeds verder weet uit te breiden is de rosse woelmuis (*Myodes glareolus*) (figuur 1).*

De rosse woelmuis is één van de weinige muizensoorten die je in Nederland ook overdag kunt tegenkomen. De soort tref je aan in verschillende bostypen, maar ook in allerlei andere structuren met bomen en struiken, zoals parken, tuinen en houtwallen. Daarnaast kan het leefgebied bestaan uit heiden, ruige kruidenvegetaties en veraarde rietlanden.

Het voorkomen van een soort als de rosse woelmuis wordt sterk beïnvloed door de veranderingen die wij in het landschap aanbrengen. Zo zorgt bijvoorbeeld het beplanten van dijken met struiken en bomen voor nieuw leefgebied voor de soort, die dergelijke structuren kan gebruiken om zich verder te verspreiden en eventueel nieuwe leefgebieden te bereiken.

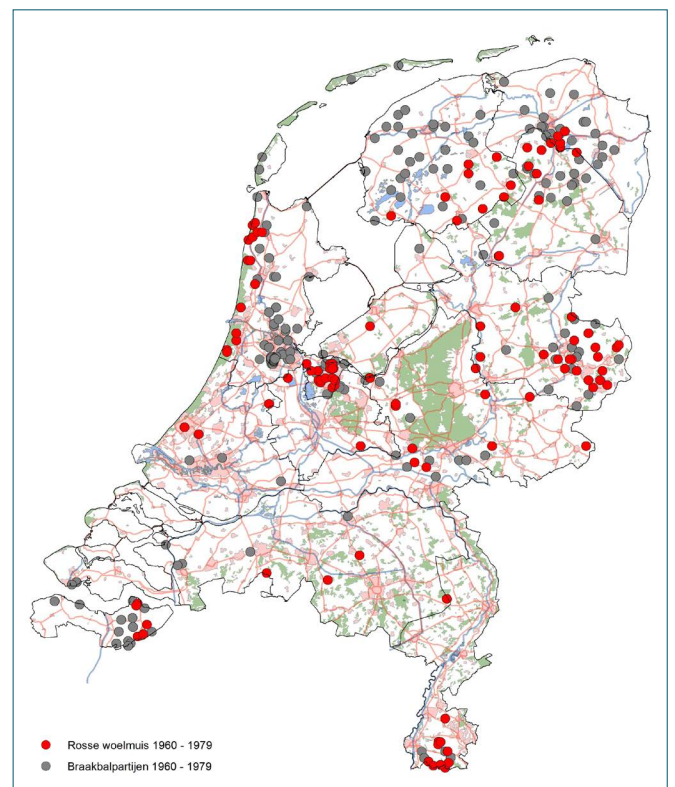
Wanneer we naar de braakbaldata uit de periode 1960 tot 1980 kijken (figuur 2; 506 partijen, waarvan 156 met rosse woelmuis), dan zien we dat de spreiding over Nederland en de aantallen beperkt zijn. Wat opvalt is dat rosse woelmuizen ontbreken in het grootste deel van Friesland en bijna geheel Groningen, net als het grootste gedeelte van Zeeuws-Vlaanderen en Noord-Holland buiten het duingebied.

Wanneer we naar de daaropvolgende 20 jaar kijken (de periode 1980 tot 2000 (figuur 3; 2830 partijen, waarvan 986 met rosse woelmuis)), zien we globaal een gelijk beeld in Noord-Holland met een enkele stip buiten het duingebied, maar heel Zeeuws-Vlaanderen is in de tussentijd bezet door de soort. Ook in Friesland heeft de rosse woelmuis zich flink uitgebreid, evenals in het zuidoosten van Groningen.

Nog weer 20 jaar later (de periode 2000 tot 2010 (figuur 4; 5427 partijen, waarvan 3065 met rosse woelmuis)), zien we dat er in Noord-Holland niet veel is veranderd, maar dat rosse woelmuizen steeds verder oprukken in Groningen en Friesland en dat Zeeuws-Vlaanderen helemaal gevuld is. In de tussentijd is het de soort via de dammen in het deltagebied ook gelukt Walcheren en Schouwen-Duiveland te bereiken, voormalige eilanden die voorheen voor de soort totaal onbereikbaar waren.

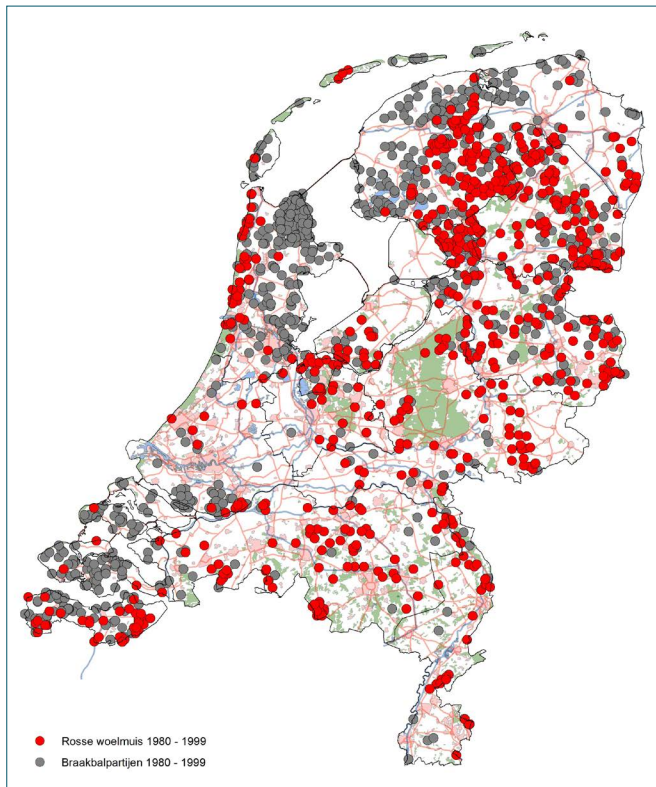

Figuur 1. Rosse woelmuis (foto Wesley Overman).

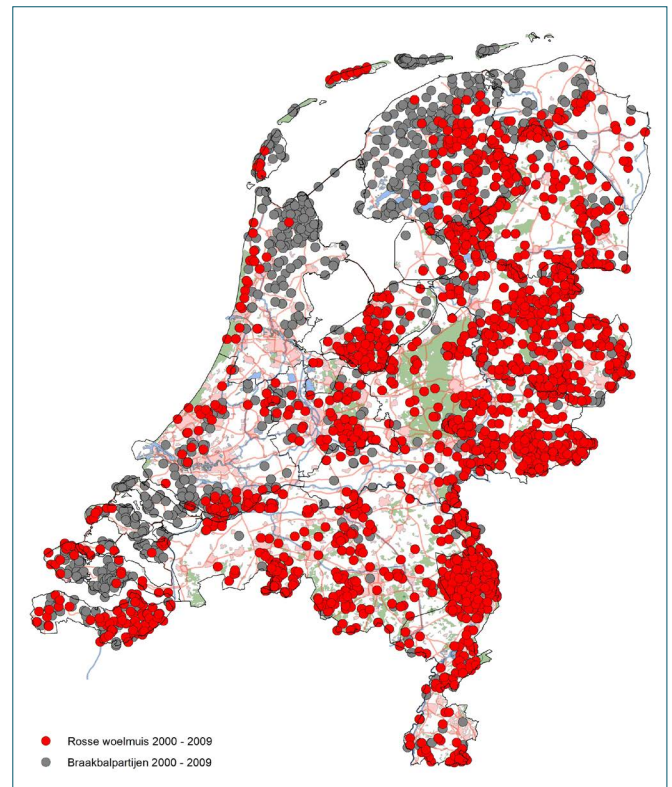

Figuur 2. Alle braakbalpartijen uit de periode 1960-1979.

baar waren. Een soort die daar door de komst van de rosse woelmuis sterk negatief wordt beïnvloed is de noordse woelmuis (*Alexandromys oeconomicus*), die daar tot dat moment het alleenrecht had op de natte ruigten en rietlanden.

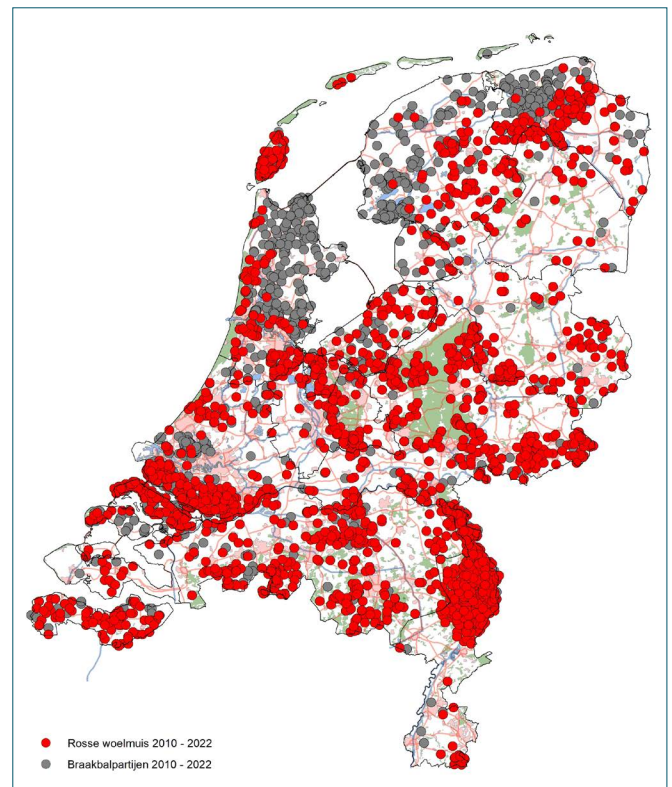
Figuur 3. Alle braakbalpartijen uit de periode 1980-1999.

Figuur 4. Alle braakbalpartijen uit de periode 2000-2009.

Nog weer 20 jaar later (de periode 2000 tot 2010 (figuur 4; 5427 partijen, waarvan 3065 met rosse woelmuis)), zien we dat er in Noord-Holland niet veel is veranderd, maar dat rosse woelmuizen steeds verder oprukken in Groningen en Friesland en dat Zeeuws-Vlaanderen helemaal gevuld is. In de tussentijd is het de soort via de dammen in het deltagebied ook gelukt Walcheren en Schouwen-Duivenland te bereiken, voormalige eilanden die voorheen voor de soort totaal onbereikbaar waren. Een soort die daar door de komst van de rosse woelmuis sterk negatief door wordt beïnvloed is de noordse woelmuis (*Alexandromys oeconomicus*), die daar tot dat moment het alleenrecht had op de natte ruigten en rietlanden.

In de afgelopen (ruim) 10 jaar (figuur 5; 6088 partijen, waarvan 3756 met rosse woelmuis)), zien we een verdere opmars van de rosse woelmuis in het deltagebied, waar in een relatief korte periode geheel Goeree-Overflakkee is bezet, evenals de Hoeksche Waard en Voorne-Putten. De soort is intussen niet veel verder gekomen in Groningen, Friesland en Noord-Holland, maar Texel (waar de soort in 1987 voor het eerst werd aangetroffen) is inmiddels geheel veroverd. Zodra we het landschap verder veranderen door bijvoorbeeld het aanplanten van recreatiebossen of het aanleggen

Figuur 5. Alle braakbalpartijen uit de periode 2010-2022.

van verbindingzones, zal de rosse woelmuis deze ongetwijfeld gebruiken om zijn verspreidingsgebied nog verder te vergroten.

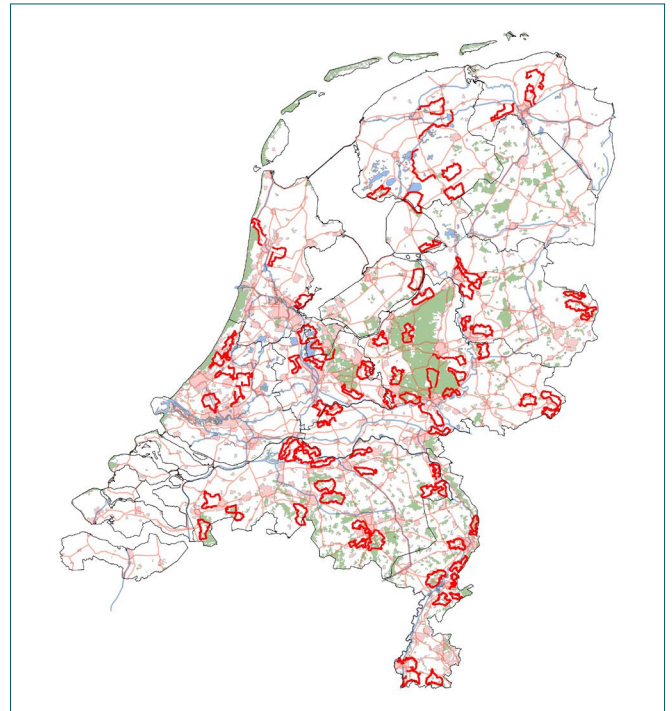
NEM Vleermuis Transecttellingen

Het NEM meetprogramma Vleermuis Transecttellingen (NEM-VTT) is in 2013 opgezet in nauwe samenwerking met het CBS. Het meetprogramma geeft informatie over de populatieontwikkeling van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis, vier soorten vleermuizen die in andere NEM vleermuis-meetprogramma's nog niet goed gevolgd kunnen worden. Buiten de doelsoorten geeft het meetnet ook extra verspreidingsgegevens van de andere vleermuissoorten. Uitgangspunt is automatische detectie en opname van vleermuisgeluiden tijdens het rijden van vaste routes met de auto.

In deze Telganger gaan we in op de ontwikkelingen (2021) in aantal vrijwilligers, het aantal gereden en opgeladen tellingen en de aantallen per soort. Tevens behandelen wij de nieuwe waarnemingen van bijzondere soorten in 2021 en het nieuwe oplaadportaal.

Stand van zaken begin 2022

In totaal zijn er 19.132 waarnemingen opgeladen in 2021 van 138 verschillende transecttellingen op 72 routes/transecten (Figuur 1). Vijftien transecttellingen zijn in 2021 gereden, maar nog niet uitgewerkt en opgeladen. Twaalf transecttellingen werden in 2021 niet uitgevoerd, drie transecttellingen werden wel uitgevoerd, maar waren niet bruikbaar doordat er geen GPS-coördinaten zijn geregistreerd. In totaal zijn er 28 teams en 191 vrijwilligers actief in dit meetnet. 91% van alle tellingen zijn in 2021 gereden, 84% van alle tellingen zijn zowel gereden, gedetermineerd en opgeladen bij het opstellen van deze Telganger.

Figuur 1. De ligging van de NEM-VTT transecten.

De teams en vrijwilligers

Het jaar 2021 is het negende jaar voor NEM-VTT, met een zomer en nazomer met vaak koel en wisselvallig weer met veel dagen met zware buien. Het was voor de teams die laat in de zomer nog gingen rijden lastig om geschikte avonden te vinden om de laatste transecten af te leggen. Ook was het tweede NEM-VTT seizoen in de COVID-19 pandemie. Dit vroeg extra inspanning van de teams qua flexibiliteit. In 2021 hebben maar liefst 48 nieuwe vrijwilligers aangegeven interesse in het meetprogramma te hebben, waarvan er drie in 2021 konden meedraaien in het meetprogramma. Van de overige vrijwilligers bleek dat zij of toch geen interesse meer hadden of dat in hun regio geen teams waren die versterking wilden of waren de huidige team te druk om nieuwe mensen in te werken.

Het opladen

Ongeveer 41 % van de transecttellingen was op tijd binnen, dat was minder dan het voorgaande jaar toen driekwart van de data op tijd binnen was. Het overgrote deel van de vrijwilligers die de data later leverde had de data wel voor het einde van het jaar gedetermineerd, maar was nog niet aan de upload toegekomen of liep tegen uploadproblemen aan. De redenen dat de upload niet lukte waren vaak (opmaak)fouten in het CSV-bestand (bijvoorbeeld een opname die nog niet gedetermineerd was, een 'zelfverzonnen' soortnaam die niet herkend werd door het portaal of ontbrekende GPS-coördinaten of waarden voor hoogtes). Ook hadden sommige vrijwilligers met Batexplorer versie 2.0 of 2.1 de opnames uitgewerkt en dan is er nog een tussenstap nodig voor het csv bestand in het portaal geladen kan worden. Sommige vrijwilligers dachten alle data geüpload te hebben, maar in sommige gevallen was er van een telling enkel één geluidsbestand opgeladen ipv de volledige telling. In alle gevallen is het uiteindelijk gelukt om de data goed in het portaal te krijgen, door samen te kijken wat er in specifieke gevallen aan de hand was en het op te lossen. Van nagenoeg alle tellingen kregen wij ook de GPX-bestand opgestuurd (de file met de afgelegde route).

Het valideren

Omdat het grootste gedeelte van de data in 2022 werd opgeladen, is dit jaar later begonnen met de validatie dan in 2021. Ten tijde van het uitbrengen van deze Telganger was 86% van de data gevalideerd.

Wij merken dat het aantal foutieve determinaties duidelijk minder wordt. Steeds meer deelnemers weten het onderscheid goed te maken tussen de bosvleermuis, tweekleurige vleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger en dat is lang niet altijd makkelijk! We zien ook dat er een harde kern ontstaat van mensen die jaarlijks de geluiden-bijeenkomsten bezoeken en plezier beleven aan het determineren en hierin ook steeds beter worden.

De opgeladen tellingen

In totaal zijn er 19.132 waarnemingen opgeladen in 2021 van 138 verschillende transecttellingen op 72 routes/ transecten. In totaal zijn nu over acht jaar 120.333 waarnemingen van vleermuizen vastgelegd (zie tabel 1).

Tabel 1. Het meetnet NEM-VTT in cijfers, in de periode 2015-2021

Jaar	Teams	Routes ¹	Afgelegde auto tellingen	Afgelegde fiets tellingen	Opgeladen waarnemingen (per jaar)	Verwerkte data per 01-04-2022
2015	14	45	85	6	11.520	100%
2016	18	57	108	6	13.881	100%
2017	23	72	138	7	15.744	100%
2018	28	86	121	7	18.873	100%
2019	28	86	145	6	21.094	100%
2020	28	88	136	6	21.526	95%
2021	28	86	138	6	19.132	86%

¹Een route wordt in een specifieke periode van het jaar en binnen een bepaalde tijd gereden. Ieder transect wordt twee keer gereden. De individuele tellingen noemen wij een transecttelling.

De doelsoorten (tot nu toe gevalideerde data)

De doelsoorten voor aantalstrends voor dit meetprogramma zijn de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger. De soorten maken tussen de 94-97% van de waarnemingen van NEM- VTT uit (zie figuur 2). De onderlinge verhouding tussen deze doelsoorten wijzigde niet ten opzichte van de voorafgaande jaren. 74% van de tot nu toe gevalideerde opnamen zijn gewone dwergvleermuizen. Ongeveer 9% van de tot nu toe gevalideerde opnames zijn opnamen van rosse vleermuizen. Ongeveer 10% van de tot nu toe gevalideerde opnamen zijn laatvliegers en 2% zijn ruige dwergvleermuizen. De resterende 5% zijn andere soorten van dit meetprogramma.

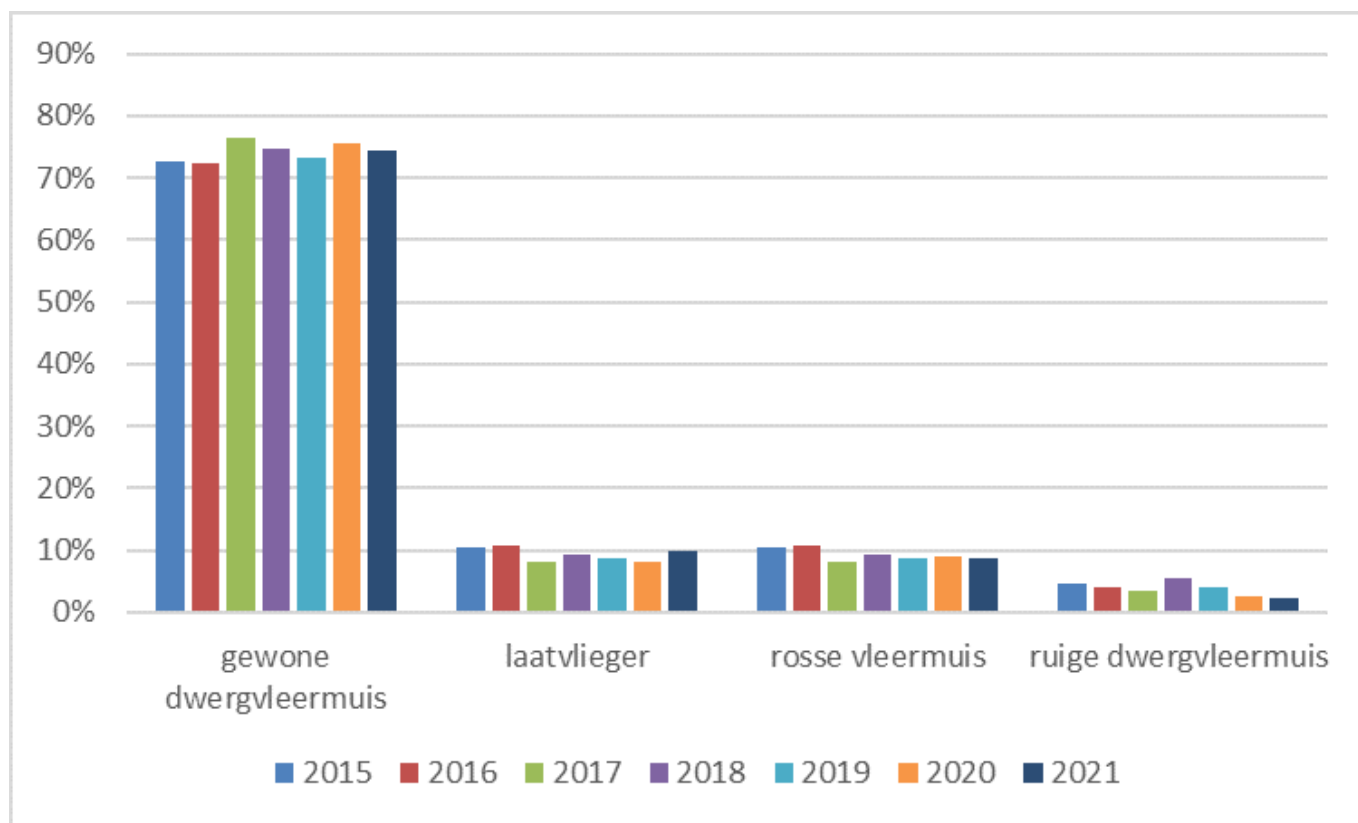
Andere soorten (tot nu toe gevalideerde data)

Vrijwilligers nemen op de transecten ook andere soorten op zoals de verschillende Myotis-soorten, bosvleermuis, tweekleurige vleermuis en kleine dwergvleermuis. De laatste jaren heeft ook de vale vleermuis zich bij dit rijtje gevoegd, al is in de tot nu toe gevalideerde data uit 2021 nog geen vale vleermuis vastgesteld. De figuren 2, 3 en 4 geven de verdelingen van de soorten weer over de laatste vijf jaar. De watervleermuis wordt gemiddeld in dit meetprogramma zo'n 1-3 keer per jaar per team vastgesteld. De andere Myotis-soorten worden door enkele teams vastgesteld.

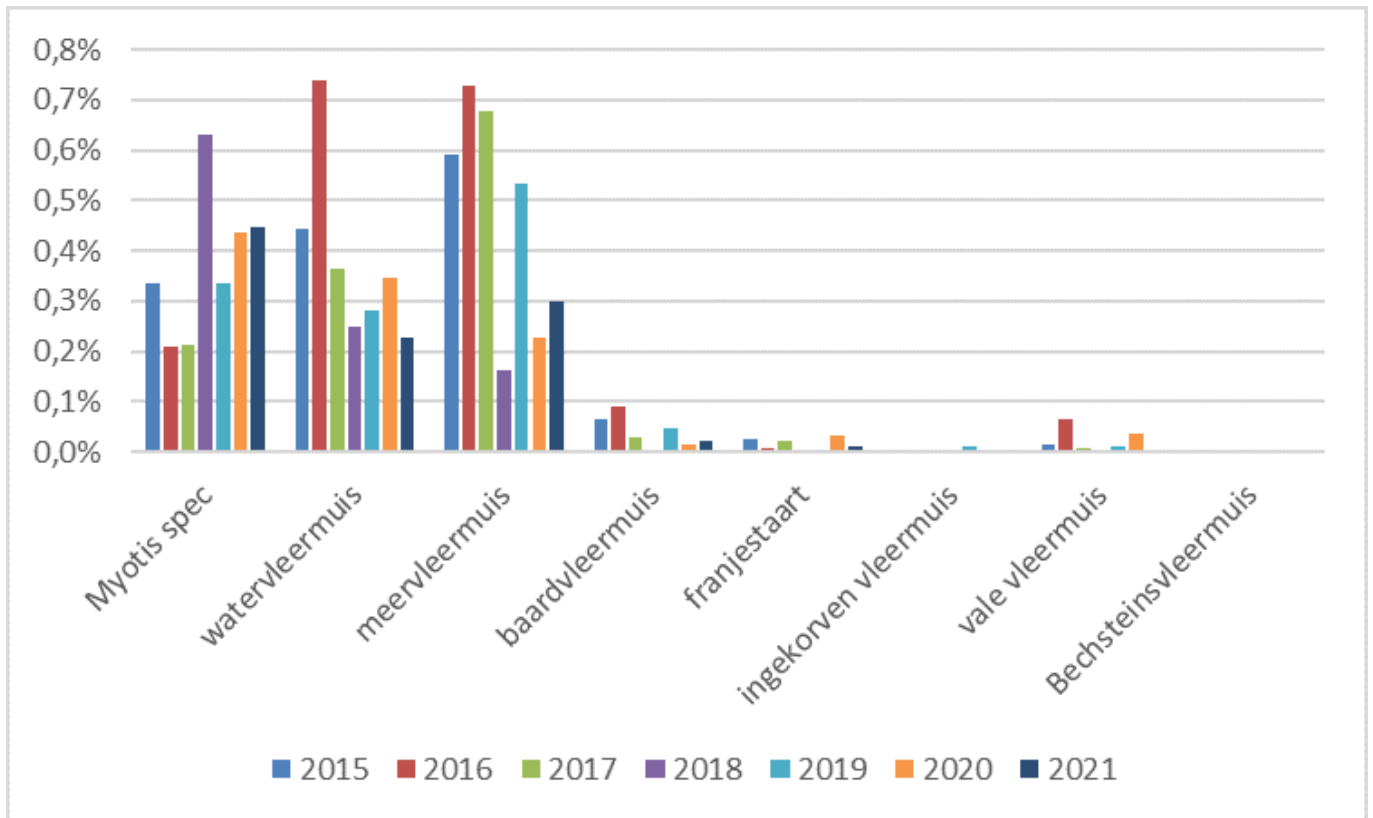
Het is niet altijd even gemakkelijk deze soorten aan geluid te herkennen. Alleen als alle kenmerken kloppen, worden deze opnamen gevalideerd als waarneming van deze soort. Bij enige twijfel zoals bij het ontbreken van een belangrijk kenmerk, worden deze gedetermineerd op genus of soortgroep niveau.

Tot nu toe is de baardvleermuis 4 keer waargenomen door team Maastricht en Winterswijk. Van de bosvleermuis werden maar liefst 65 waarnemingen gedaan. Deze soort werd waargenomen door teams Arnhem, NO Twente, Boxmeer, Harderwijk, Roermond, Winterswijk, Maastricht, Venlo, Friesland, Tilburg, Groningen en Veluwezoom. Voor de bosvleermuis geldt dat vrijwilligers de goed herkenbare geluiden herkennen, maar als het alterneren in het geluid niet aanwezig is wordt de soort niet altijd herkend. Het aandeel van deze soort in het totaal aan waarnemingen neemt langzaam toe over de jaren.

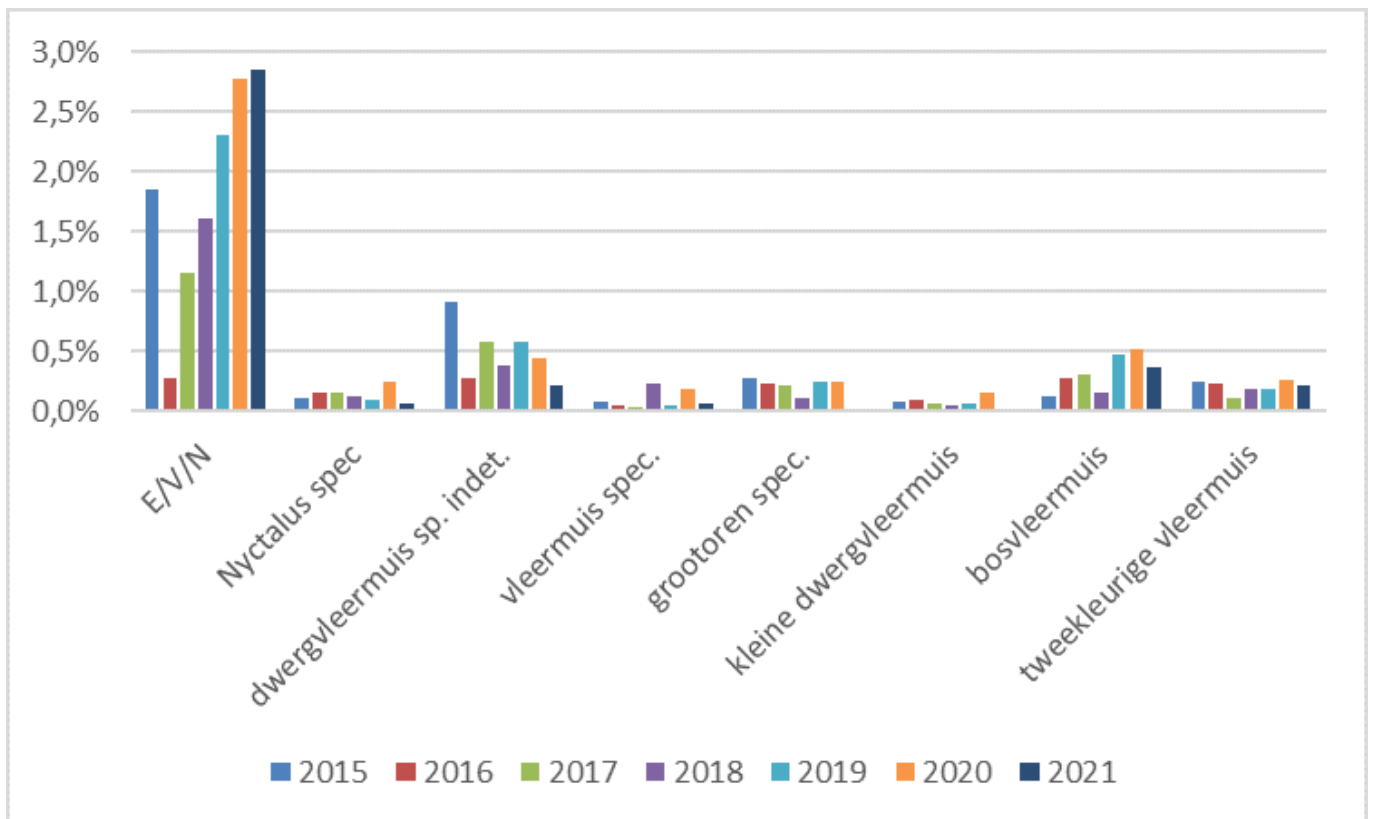
Ook dit jaar waren er opnamen die niet goed toe te wijzen waren aan rosse vleermuis of bosvleermuis, omdat de opgenomen geluiden overlappende kenmerken hadden. In zo'n geval is de soort geboekt als *Nyctalus spec* (zie figuur 2). De franjestaart werd tweemaal waargenomen door team Boxmeer en NO Twente. De meervleermuis werd waargenomen door team Groningen, Leeuwarden, Leiden, Den Bosch, Friesland, Maastricht, Culemborg, Noord-Holland, Veluwezoom en Winterswijk, in totaal waren er 53 waarnemingen van deze soort. De watervleermuis werd 40 keer waargenomen. De teams Arnhem, Groningen, Friesland, Tilburg, Boxmeer, Culemborg, Veluwezoom, 't Gooi, Utrecht-Leusden, Winterswijk, Wageningen en Roosendaal hadden de watervleermuis in hun routes. De kleine dwergvleermuis werd tot nu toe 3 keer waargenomen, dit was op een route van team Veluwezoom en Friesland (Figuur 4).

Figuur 2: Aandeel van doelsoorten (in %) in het totaal aan gevalideerde waarnemingen in NEM-VTT in de jaren 2015-2021; gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Niet alle waarnemingen uit 2021 zijn gevalideerd.

Figuur 3: Aandeel van niet doelsoorten (Myotis species) (in %) in NEM-VTT in het totaal aan gevalideerde waarnemingen in de jaren 2015-2021; ongedetermineerde Myotis soorten, watervleermuizen, meervleermuizen, baardvleermuizen, franjestaarten, vale vleermuizen en ingekorven vleermuizen. Niet alle waarnemingen uit 2021 zijn gevalideerd.

Figuur 4: Aandeel van niet doelsoorten (in %) in het totaal aan gevalideerde waarnemingen in NEM-VTT in de jaren 2015-2021; ongedetermineerde groep rosse-bos-, laatvlieger en tweekleurige vleermuis, ongedetermineerde dwergen, grootoovleermuizen, kleine dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en bosvleermuis. Niet alle waarnemingen uit 2021 zijn gevalideerd.

Toekomst

In 2022 zal de nadruk ook weer liggen op consolidatie van het meetnet. Ook gaat in 2022 het nieuwe oplaadportaal in gebruik. Hiervoor zullen in het voorjaar handleidingen voor geschreven worden en volgt in de nazomer een training om met het nieuwe portaal te leren werken. Het nieuwe portaal zal in de basis hetzelfde zijn als het oude portaal, maar dan met meer mogelijkheden, duidelijkere foutmeldingen en overzichtelijker.

Dank

Zonder vrijwilligers geen meetprogramma. Zonder flexibiliteit en regelmatige feedback van de deelnemers geen ontwikkelend meetprogramma.

Bedankt allemaal!

NEM Meetprogramma Vleermuis Transecttellingen: Marcel Schillemans (landelijk coördinator), Vita Hommersen, Erik Korsten, Herman Limpens, Martijn van Oene, Tom van der Meij (CBS) en Jelle van Zweden (CBS).

NEM Verspreidingsonderzoek Exoten

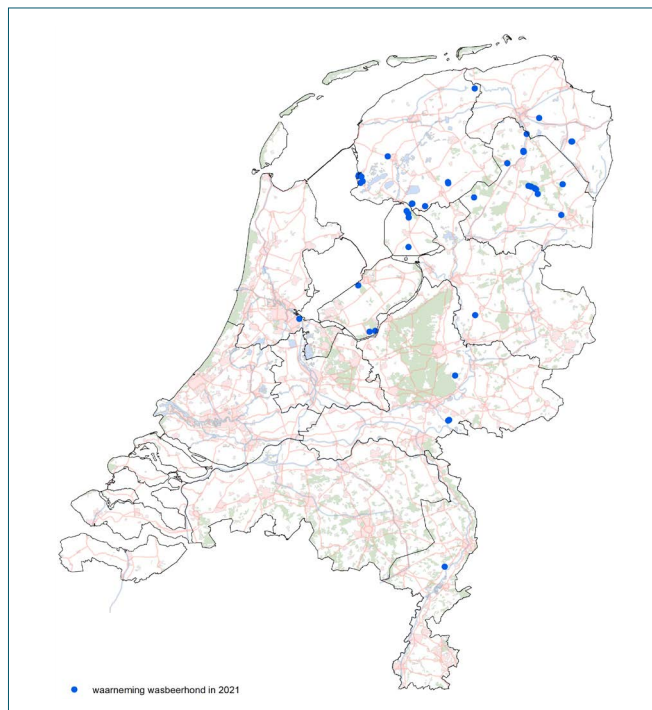
In het NEM Verspreidingsonderzoek Exoten wordt data verzameld van invasieve exoten van de Unielijst (EU-exoten-verordening 1143/2014). Voor het NEM-VO-EXOTEN plaatsen deelnemers wildcamera's voor wasbeer en wasbeerhond, levert Unie van Waterschappen data voor beverrat en muskusrat en wordt jaarlijks onderzoek gedaan naar muntjak. Het project heeft niet als doel om de dieren te bestrijden, deze beslissing ligt bij de individuele provincies. De doelsoorten van NEM-VO-EXOTEN zijn: wasbeer, wasbeerhond, muntjak, muskusrat en beverrat. Naast het NEM-VO-EXOTEN worden via 'Signaleringsproject Exoten' ook waarnemingen verzameld van exoten.

Wasbeerhond en wasbeer

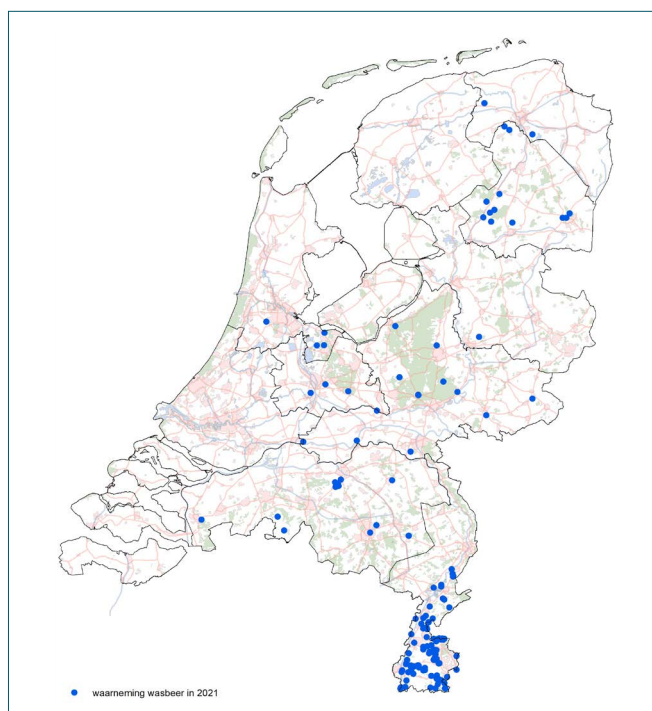
In 2021 is het wildcamera onderzoek uitgebreid naar negen provincies. In 2020 was dat nog zes provincies en dit breidt verder uit totdat uiteindelijk een landelijk netwerk ontstaat. In 2021 zijn in alle provincies (behalve in Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland) 100 camera's geplaatst, eerst een maand voor wasbeerhond in september en daarna een maand voor wasbeer in oktober.

Vier locaties leverden beelden van wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) op wildcamera (in 2020 drie), het gaat om minimaal vier dieren. Het verspreidingsgebied van wasbeerhond ligt grofweg op de lijn Eindhoven - Utrecht - Zwolle - Fryslân. In Limburg en bij Amsterdam zijn ook waarnemingen bekend (figuur 1). Sinds 2 februari 2019 is een verbod op het houden, fokken en verhandelen van wasbeerhonden (met een overgangsregeling voor reeds in bezit zijnde dieren). Bij de waarnemingen van wasbeerhonden zullen daarom waarnemingen van ontsnapte huisdieren naar verwachting afnemen en zal meer sprake zijn van 'natuurlijke verspreiding' vanuit het oosten. Bij de wasbeerhond die in 2018 op de wildcamera kwam in Noord-Drenthe, is sinds 2018 een extra wildcamera geplaatst. De wasbeerhond wordt sindsdien aangetroffen op deze locatie, in 2021 zijn voor het eerst bij deze wasbeerhonden jongen waargenomen. De extra camera's zijn nu verwijderd.

De wildcamera's legden net als in 2020 geen beelden van wasbeer (*Procyon lotor*) vast. Meldingen van buiten het NEM-VO-EXOTEN laten zien dat het zwaartepunt van de meldingen van wasbeer zich bevindt in Zuid-Limburg. In deze regio is weinig bezetting met camera's vanuit het project. In de oostelijke helft van Nederland werd in 2021 in iedere provincie enkele waarnemingen van wasbeer zijn gedaan. Ook in Utrecht en Noord-Holland (Gooi) werd de wasbeer gemeld (figuur 1). Sinds 2020 loopt in Limburg een vangproject van wasberen. Uit dit project komen de meeste waarnemingen van wasbeer.

Figuur 1. Gevalideerde waarnemingen van wasbeerhond (boven) en wasbeer (onder) in 2021.

De camera's voor wasbeer en wasbeerhond worden in 2022 wederom geplaatst in negen provincies. In deze eerder onderzochte provincies zullen de deelnemers die eerder hebben meegedaan, opnieuw worden uitgenodigd, aangevuld met nieuwe deelnemers.

Muntjak

In 2021 is door een deskundige van de Zoogdierverseniging onderzoek uitgevoerd met een warmtebeeldcamera om muntjak (*Muntiacus reevesi*) op te sporen. Hierbij werden geen muntjaks aangetroffen. De waarnemingen van muntjaks komen binnen, buiten de inzet van het project om en worden gemeld via websites, het gaat om incidentele waarnemingen (figuur 2). In Vlaanderen groeit de populatie muntjaks langs de grens van Noord-Brabant en Limburg. Met name rond Antwerpen is de dichtheid aan meldingen hoger. De verwachting is dat het aantal waarnemingen hierdoor de komende jaren zal gaan stijgen.

Sikahert (geen doelsoort van het NEM Meetprogramma)

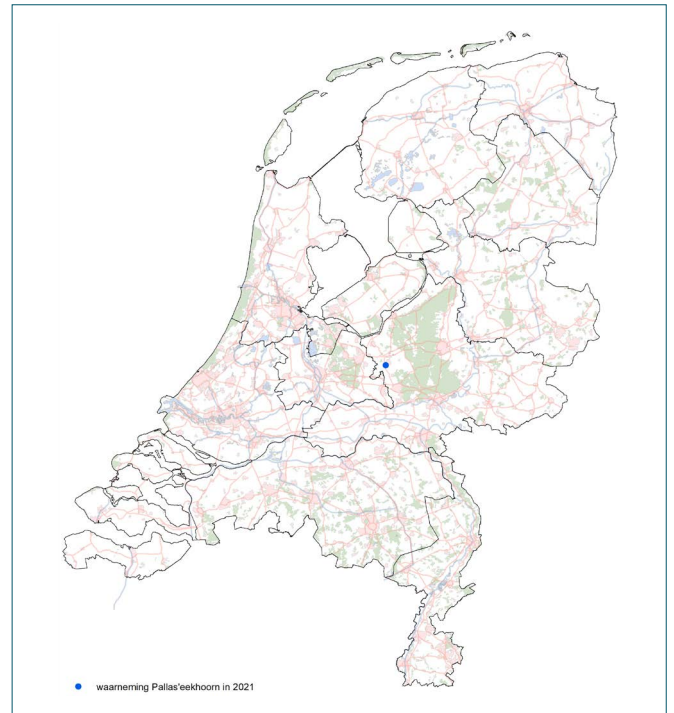
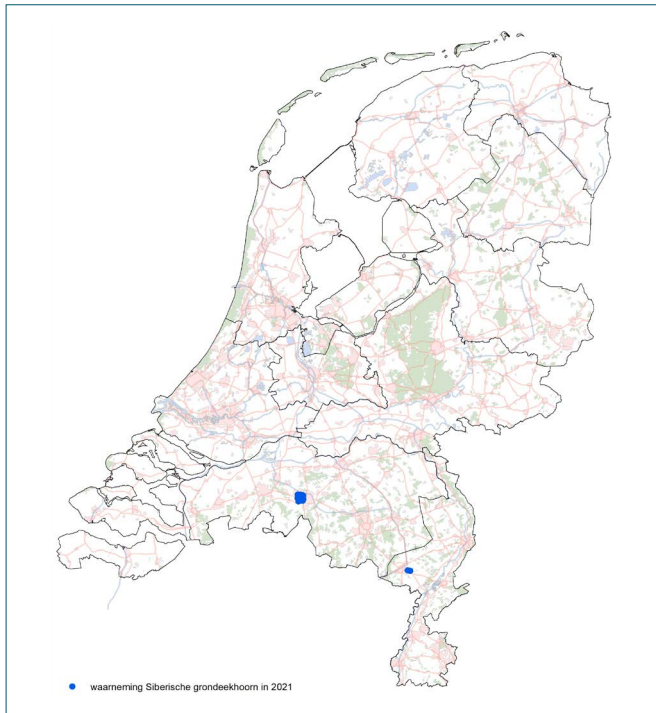
In 2019 zijn zes sikaherten (*Cervus nippon*) ontsnapt in Egmond de Hoef die werden waargenomen in het Noord-Hollands duinreservaat. Er heeft voortplanting plaatsgevonden. Twee dieren zijn doodgereden en de volwassen bokken zijn verwijderd, er zouden nog enkele hinds en jongen moeten rondlopen, maar deze zijn in 2021 niet waargenomen. In 2020 zijn vier sikaherten gesignaleerd in de Kennemerduinen, hiervan zijn er nog twee aanwezig (figuur 2). Ook was een melding uit Fryslân nabij Drachten. Het sikahert is geen Unielijst soort en er vindt geen actief onderzoek naar plaats vanuit de Zoogdierverseniging.

Figuur 2. Gevalideerde waarnemingen van muntjak (links) en sikahert (rechts) in 2021.

Exotische eekhoorns (geen doelsoorten van het NEM Meetprogramma)

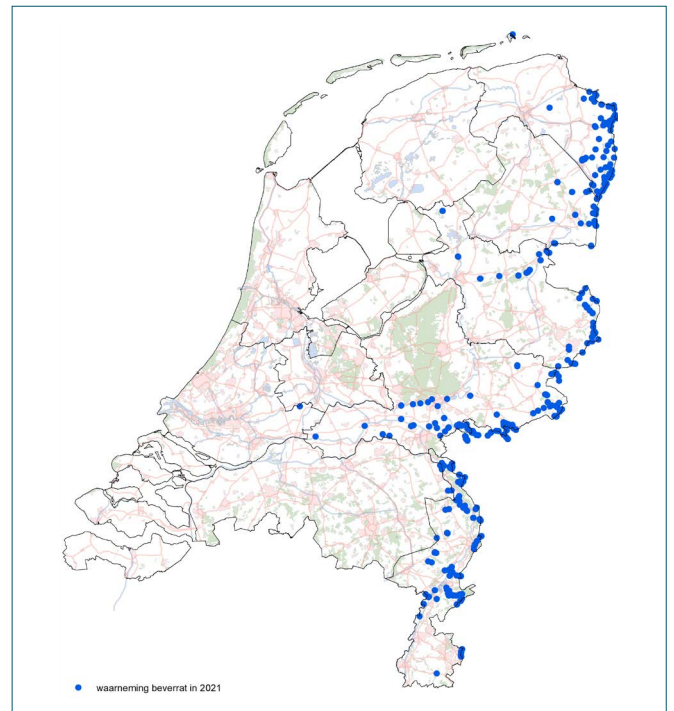
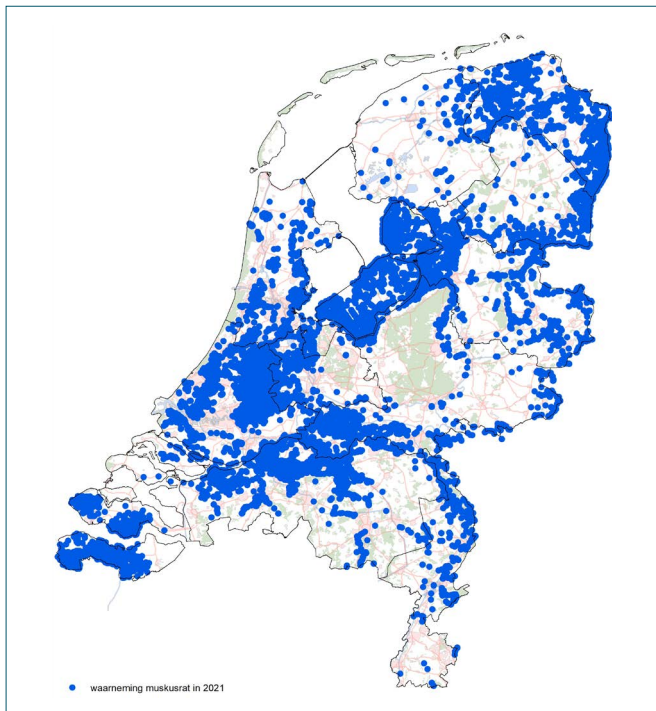
Exotische eekhoorns ontsnappen uit gevangenschap in Nederland, maar het is niet meer toegestaan om de vier exotische eekhoorns van de Unielijst te houden. De populaties Siberische grondeekhoorn (*Eutamias sibiricus*) in Tilburg en Weert zijn nog steeds aanwezig (figuur 3). Van de Pallas' eekhoorn (*Callosciurus erythraeus*) was een bevestigde waarneming in Barneveld. Uit veldonderzoek is gebleken dat het niet gaat om een populatie, maar vermoedelijk om één dier. Van de Amerikaanse voseekhoorn (*Sciurus niger*) en grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*) zijn geen bevestigde waarnemingen ontvangen. Wel werden waarnemingen doorgegeven van niet-Unielijst soorten waaronder Prevoost eekhoorn (*Callosciurus prevostii*), Amerikaanse rode eekhoorn (*Tamiasciurus hudsonicus*) en Chinese gestreepte boomeekhoorn (*Tamias swinhoei*).

Figuur 3. Gevalideerde waarnemingen van Siberische grondeekhoorn (links) en Pallas' eekhoorn (rechts) in 2021. Er waren geen gevalideerde waarnemingen van Amerikaanse voseekhoorn en grijze eekhoorn in 2021.

Beverrat en muskusrat

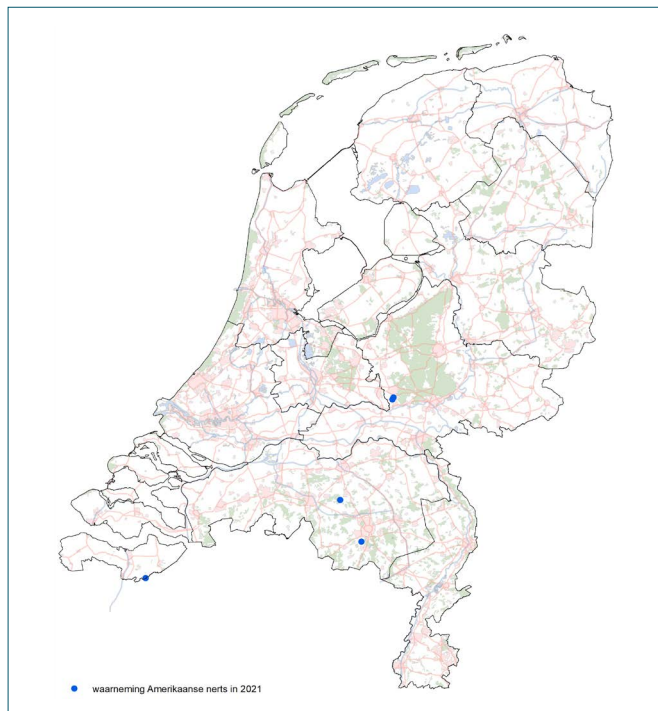
De Unie van Waterschappen leverde de data van beverrat (*Myocastor coypus*) en muskusrat (*Ondatra zibethicus*) aan (figuur 4). De waterschappen hebben zich tot doel gesteld om beverrat en muskusrat in 2034 teruggedrongen te hebben tot de landsgrens. In 2020 werden weer minder dieren gevangen dan het jaar ervoor. Volgens de Unie van Waterschappen is dat een teken dat de waterschappen op koers zijn om de populatie onder controle te krijgen. Ook binnen het Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren laat de trend van de muskusrat een afname zien, zie de Telganger van najaar 2021.

Figuur 4. Gevalideerde waarnemingen van muskusrat (links) en beverrat (rechts) in 2021.

Amerikaanse nerts (geen doelsoort van het NEM Meetprogramma)

In 2020 zijn de nertsenfokkerijen vervroegd geruimd om besmettingen van mensen door nertsen en mutaties van Covid- 19 te voorkomen. In december 2020 was de ruiming voltooid, er worden niet langer Amerikaanse nertsen gehouden in Nederland. Als gevolg hiervan is het aantal Amerikaanse nertsen (*Neovison vison*) dat is waargenomen of gevangen snel afgenomen (figuur 5). In de voorgaande jaren ontsnapten veelvuldig Amerikaanse nertsen uit fokkerijen en vingen de waterschappen als bijvangst van de muskusrat en beverratbestrijding nog veel Amerikaanse nertsen. De Amerikaanse nerts is geen Unielijst soort, maar wordt als ‘bijvangst’ van cameraonderzoek en muskusrat- en beverratbestrijding wel in de gaten gehouden. Meldingen van Amerikaanse nertsen met fotobewijs blijven de komende jaren interessant om te ontvangen.

Figuur 5. Gevalideerde waarnemingen van Amerikaanse nerts in 2021.

NEM Verspreidingsonderzoek Exoten: Koen van Veen (landelijk coördinator), Wesley Overman, Eveline van der Jagt, Vilmar Dijkstra, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).

NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter

Wisseling van de wacht

Na 11 jaar het landelijk coördinatorschap uitgevoerd te hebben zal Vilmar Dijkstra deze functie doorgeven aan Ellen van Norren. De reden is dat door alle drukte rond het ras toenemende beverwerk Vilmar geen tijd meer heeft om de aandacht aan het meetprogramma te schenken die het verdient en nodig heeft. Daarnaast is het ook wel eens goed om een wisseling door te voeren zodat er met een frisse blik aan het meetprogramma gewerkt wordt. Ellen kan zich aankomende tijd al heel verdienstelijk maken bij het verder uitbouwen van het otterportaal en de ontwikkeling van een otterapp, waardoor deelnemers in het veld direct hun resultaten kunnen invoeren. Te zijner tijd horen jullie hier meer over. Vilmar blijft wel bij het meetprogramma betrokken bij de analyse van de veldgegevens.

Vanuit de regionale coördinatoren zijn de volgende wetenswaardigheden binnengekomen:

Flevoland (Jeroen Reinhold)

In Flevoland lijkt de verspreiding van de otter sterk op de afgelopen jaren. In bijna alle waterrijke gebieden in de gehele provincie kunnen spraints gevonden worden. Reden om toch wat meer gedetailleerd te gaan kijken in de bebouwde kom van Lelystad. Bas Koudijs heeft zijn zes weekse stage bij Landschapsbeheer Flevoland daaraan besteed. In de stad heeft hij het merendeel van de bruggen gecontroleerd op de aanwezigheid van ottersporen en zijn conclusie is dat alle Lelystedelingen binnen een straal van 1 km van hun huis een otter tegen kunnen komen. Met andere woorden: otters doorkruisen via de brede watergangen de gehele stad. Bij het zoeken van een mooi monitoringsgebied kan dus ook het stedelijk gebied genomen worden.

Overijssel (Johan Spinder)

In Ossenzijl en in Nijeveen zijn afgelopen winter onder andere faunavoorzieningen getroffen. Daarnaast is in Zwolle eindelijk na meer dan 5 jaar een knelpunt opgelost in de migratie route van de Vecht naar de binnens-tad van Zwolle. In Dedemsvaart zijn we op zoek geweest naar weesotters. Dit heeft nogal wat media-aandacht opgeleverd. Van lokaal tot landelijke tv. Verder opvallend is het fenomeen stadse otters. Sinds vorig jaar hebben we meerdere otters in de stad Zwolle. Deze otter waarnemingen worden nu ook door ons vastgelegd. Daardoor valt op dat de otters ook in wijken voorkomen en zich overdag laten zien. We hebben een onderzoek opgestart in samenwerking met de Gemeente en een student ecologie.

Utrecht-oost (Ellen van Norren)

In de regio Utrecht-Oost zijn afgelopen winter de eerste sporen gevonden van een otter, namelijk in het Valleikanaal in Amersfoort en Leusden. Hier werden pootafdrukken en verse spraints gevonden onder diverse bruggen, na extreem hoog water, waarbij een mooi zandbedje was afgezet. De eerste nacht verscheen ook direct één otter op de wildcamera. Het leefgebied ter plaatse bestaat uit het Valleikanaal waar alleen een fietspad langs ligt en uit aanpalende waterbergingsgebieden en zijbeken. Ellen keek al sinds 2015 onder het bruggetje in Leusden nabij haar huis sinds Marjolein van Adrichem in 2014 de eerste spraint vond aan het begin van de Grift (nog net in Gelderland). Maar nooit werden sporen gevonden. Afgelopen jaar was het eerste jaar dat er een groep vrijwilligers monitoring ging uitvoeren langs de Kromme Rijn, Nederrijn, Eem en Valleikanaal. Toevallig werd de eerste spraint gevonden onder het bruggetje waar al sinds 2015 wordt gekeken.

Gelderland (Martin Brussaard)

Het aantal vrijwilligers in Gelderland is verdubbeld, misschien wel verdriedubbeld. Hierdoor kan er op meer plekken worden gekeken en lijkt de verspreiding al iets verder te zijn dan we aanvankelijk dachten. Naast de al bekende locaties zoals de IJssel, Oude IJssel, het zuidelijke gedeelte van het Apeldoorns Kanaal (en de Gelderse Poort) zijn er nu ook spraints gevonden aan de Berkel bij de Duitse grens en het noordelijke deel van het Apeldoorns Kanaal. (Ook een otter op camera bij Lichtenvoorde). Bij het noordelijke deel van het Apeldoorns Kanaal werden vorig jaar al enkele otters aangereden (en door Loek Kuiters als een knelpunt beschreven). Dit deel van het kanaal wordt sinds een paar jaar ecologisch onderhouden en veel van de bruggen zijn/worden nu voorzien

van loopbruggen of veilige doorgangen. Het lijkt er op dat dit kanaal al actief als een alternatieve verbinding fungeert met het zuiden (t.o.v. de IJssel). Hoeveel otters er zitten is nog niet duidelijk. Ook neemt op Waarneming.nl het aantal zichtwaarnemingen toe in het westelijke deel van de Linge (bereikt via Utrecht?), maar er is nog niet naar spraints gezocht/of spraints gevonden. In het oostelijke deel zijn er in ieder geval nog geen spraints door de vrijwilligers gevonden.

NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter: Ellen van Norren (landelijk coördinator), Vilmar Dijkstra, Elze Polman, Eveline van der Jagt, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).

NEM Dagactieve Zoogdieren

Op dit moment zijn we de konijntellingen van 2021 nog aan het verwerken. Mocht je deze nog niet hebben geleverd dan bij deze het vriendelijke verzoek om dat alsnog te doen.

Vorig jaar kondigden we aan dat het CBS gaat bekijken in hoeverre de zoogdiertellingen die worden uitgevoerd tijdens de akkervogel-tellingen van de kennisorganisatie Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum akkervogels, opgenomen kunnen worden in het meetprogramma Dagactieve Zoogdieren. Helaas heeft het CBS hier nog geen tijd voor gehad. De planning is nu dat het dit voorjaar nader onderzocht gaat worden.

NEM Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren: Vilmar Dijkstra (landelijk coördinator), Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).

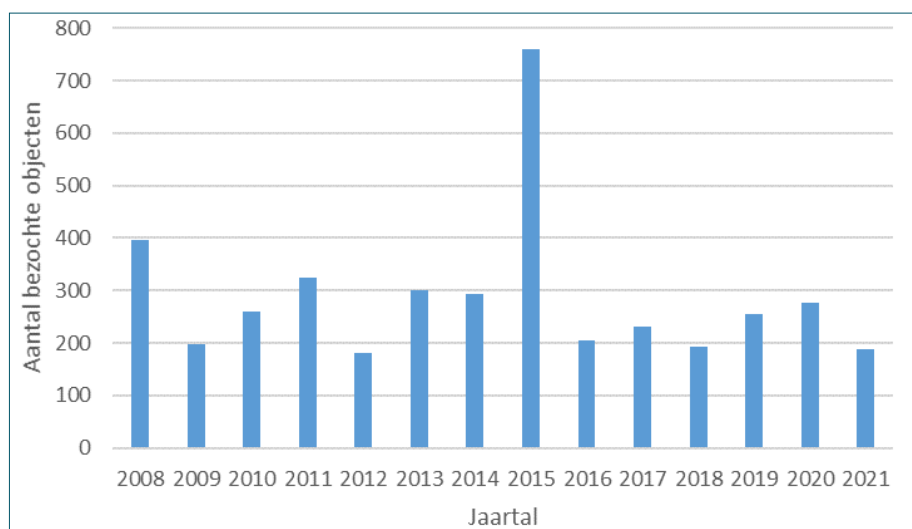
NEM Zoldertellingen Vleermuizen

Het NEM meetprogramma Zoldertellingen Vleermuizen geeft de populatietrends van de ingekorven vleermuis en de grijze grootovleermuis. Daarnaast wordt de verspreiding van verschillende soorten onderzocht. De gegevens zijn vanaf 2007/2008 binnen het NEM door vrijwilligers verzameld. Het meetprogramma maakt ook dankbaar gebruik van reeds eerder verzamelde gegevens van grijze grootovleermuis en ingekorven vleermuis.

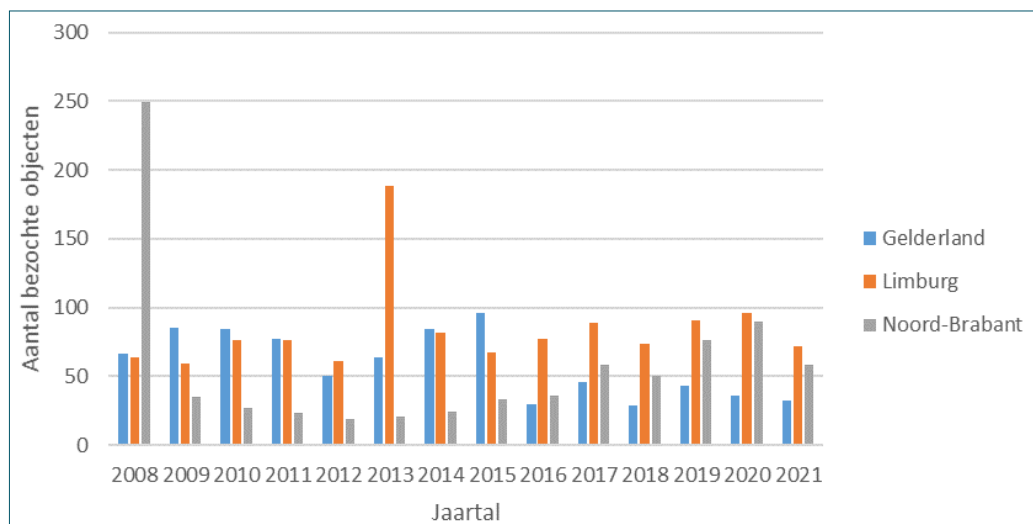
In deze Telganger geven we een kort overzicht van de door de vrijwilligers geleverde inspanning en verspreidingsgegevens.

Inspanning

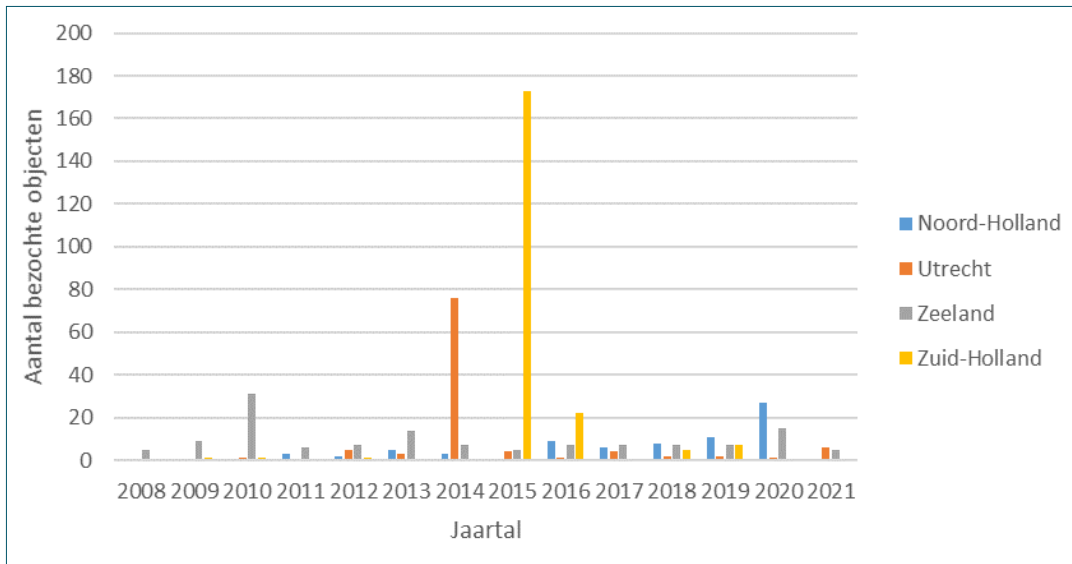
In het seizoen 2022 zijn 189 objecten bezocht (Figuur 1). Het aantal bezochte objecten is daarmee lager dan vorig jaar. Over de langere termijn bezien ligt het aantal bezochte objecten daarmee onder het gemiddelde (het gemiddelde is 236, intensiveringen door studenten tijdens stages zoals in 2013, 2014 en 2015 en de opstart in 2008 niet meegerekend). In alle provincies zijn minder objecten geteld dan vorig jaar, met uitzondering van Utrecht en Friesland (Figuur 2 t/m 4). Buiten de grijze grootovleermuis en ingekorven vleermuis zijn iets meer dan 600 dieren aangetroffen (Figuur 5), bijna het laagste aantal sinds 2008. Mogelijk zien we hier het gevolg van het later starten van het telseizoen (vanaf 15 juli, zie ook Telganger 2021-2, blz. 36-38).

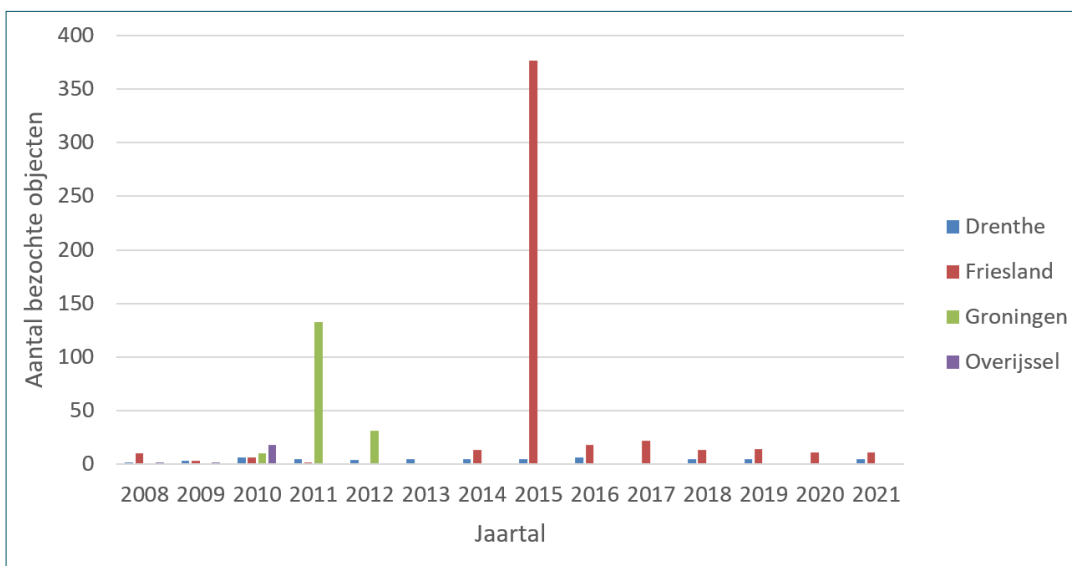
Figuur 1. Aantal bezochte objecten per jaar in alle provincies.

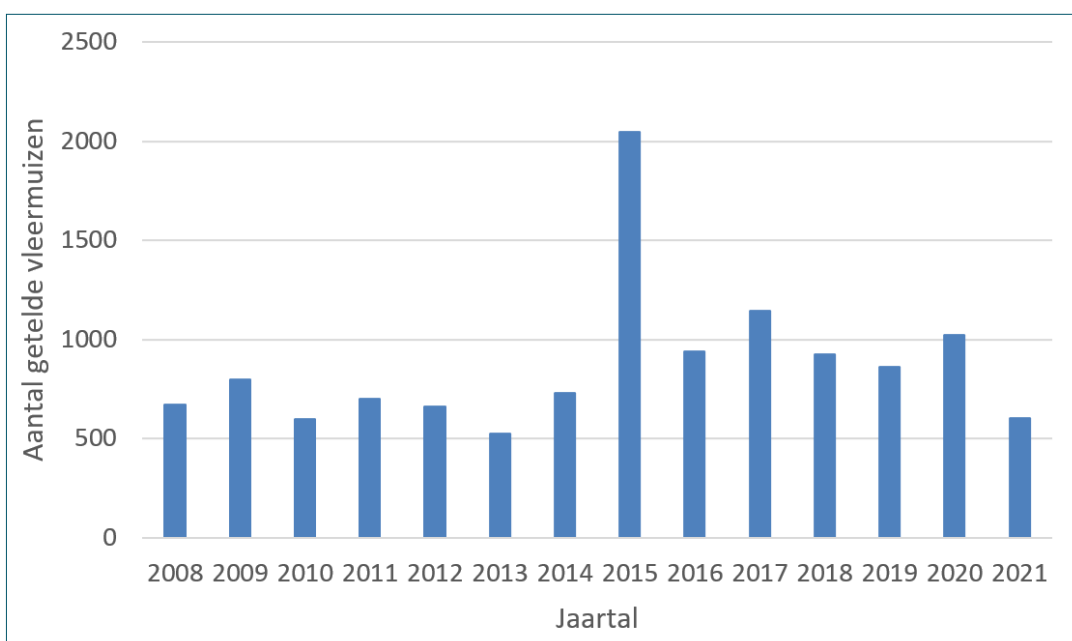
Figuur 2. Aantal bezochte objecten per jaar in Noord-Brabant, Gelderland en Limburg

Figuur 3. Aantal bezochte objecten per jaar in Noord-Holland, Zeeland, Zuid-Holland en Utrecht

Figuur 4. Aantal bezochte objecten per jaar in Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen

Figuur 5. Aantal getelde vleermuizen per jaar, grijze grootoorvleermuis en ingekorven vleermuis niet meegerekend

Wanneer in een object (sporen van) ingekorven vleermuis of grijze grootoorvleermuis zijn aangetroffen, worden de objecten vanaf dat moment opgenomen in een lijst van objecten die extra gevolgd worden. Wanneer het relatief weinig objecten zijn (ingekorven vleermuis), dienen deze bij voorkeur elk jaar geteld te worden. Als het om relatief veel objecten gaat (grijze grootoorvleermuis), worden ze idealiter minimaal eens in de drie jaar bezocht. Zo kan de aantalsontwikkeling van ingekorven vleermuis en grijze grootoorvleermuis goed worden gevolgd.

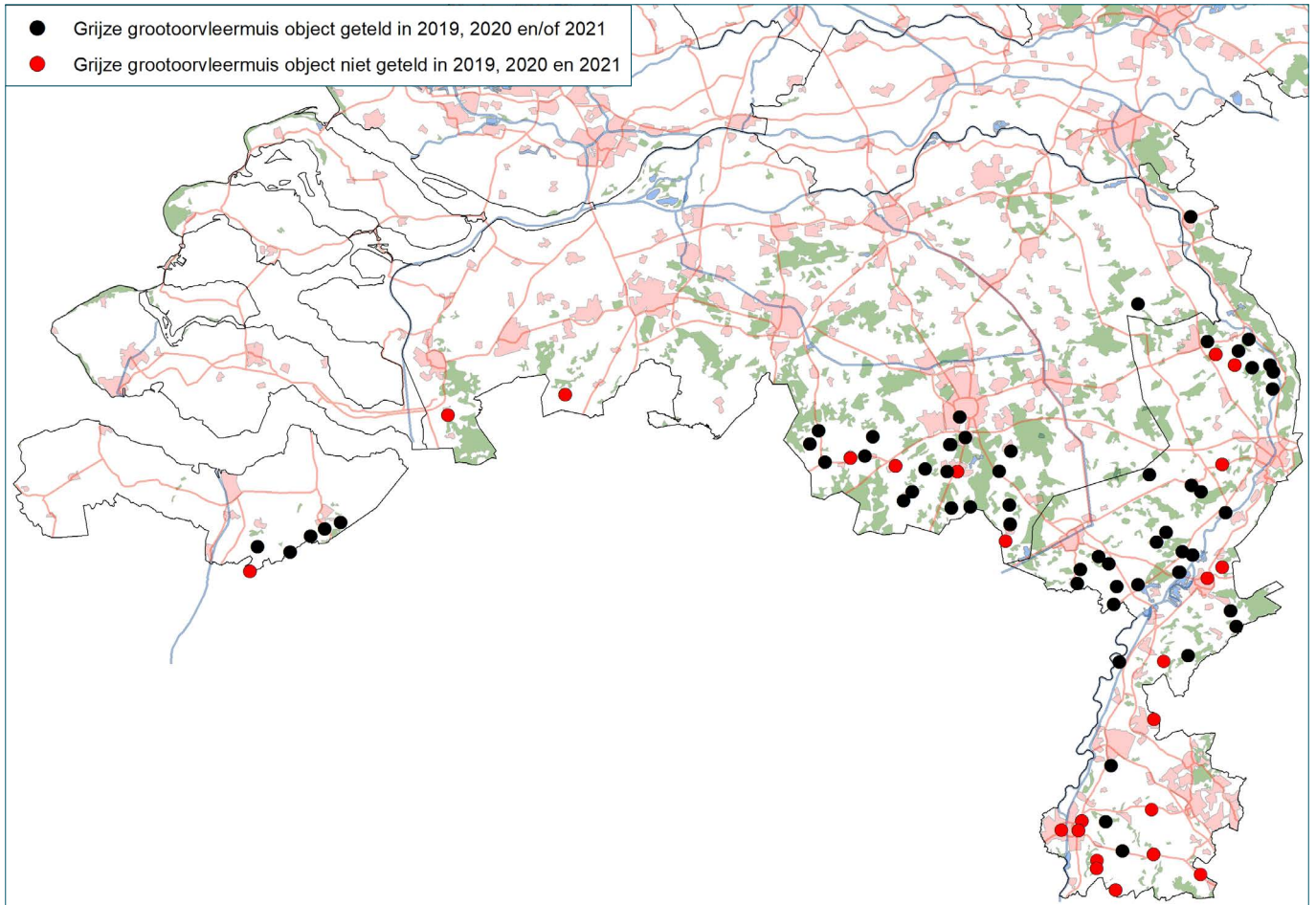
In Tabel 1 is te zien dat het aantal clusters waar grijze grootoorvleermuis ooit is aangetroffen, vrijwel elk jaar stijgt. Elk jaar werd ook meer dan de helft van de clusters geteld, maar niet afgelopen jaar. Het is daarom zaak dat we komend jaar meer aandacht hebben voor het tellen van grijze grootoorvleermuis locaties. Ook voor de ingekorven vleermuis komen geregeld meer verblijven aan het licht (Tabel 2) en ongeveer 75% van de bekende verblijven wordt elk jaar bezocht. Een aantal verblijven is al enkele jaren niet meer bezocht, omdat er in de jaren daarvoor geen ingekorven vleermuizen waren aangetroffen. Het zou voor de betrouwbaarheid van de trend goed zijn om die objecten eens opnieuw te bezoeken. In Zeeland zijn grijze grootoorvleermuizen uit de getelde en voorheen bekende verblijven verdwenen. Ook uit de nabij gelegen objecten in België zijn vrijwel geen grijze grootoorvleermuizen meer bekend (pers. com. D. Dekeukeleire). Dat is zeer zorgelijk.

Tabel 1. Overzicht getelde clusters waar de grijze grootoorvleermuis ooit is aangetroffen.

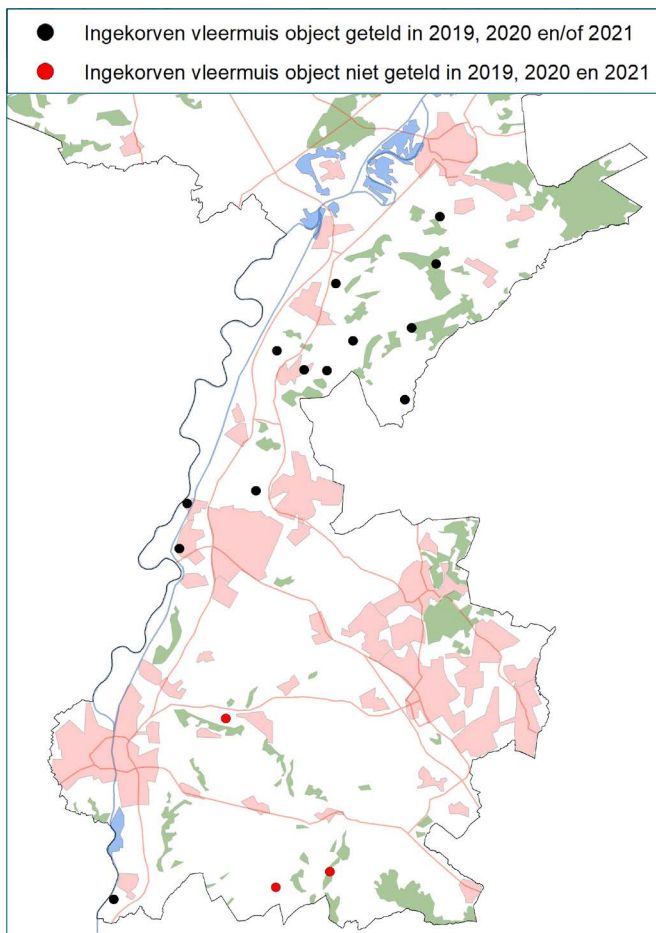
Jaar	Aantal clusters waar grijze grootoorvleermuis ooit is aangetroffen	Percentage bezochte grijze grootoorvleermuis clusters
2008	48	83
2009	50	70
2010	50	78
2011	53	79
2012	56	63
2013	68	66
2014	70	53
2015	71	51
2016	74	57
2017	76	64
2018	78	62
2019	81	60
2020	81	56
2021	81	49

Tabel 2. Overzicht getelde clusters waar de ingekorven vleermuis ooit is aangetroffen.

Jaar	Aantal clusters waar ingekorven vleermuis ooit is aangetroffen	Percentage bezochte ingekorven vleermuis clusters
2008	4	50
2009	4	50
2010	5	80
2011	6	50
2012	6	67
2013	14	86
2014	14	79
2015	15	80
2016	15	80
2017	16	69
2018	16	75
2019	18	72
2020	18	78
2021	18	72

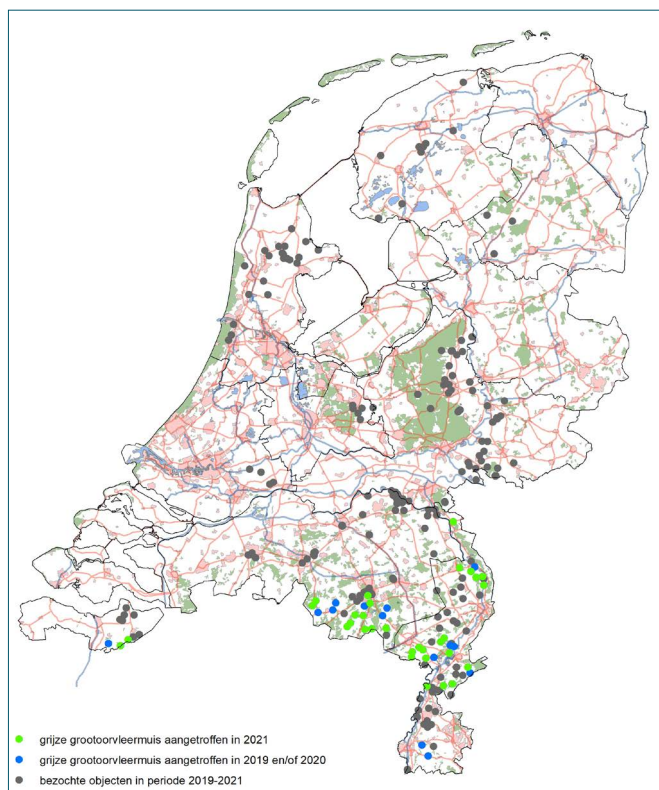
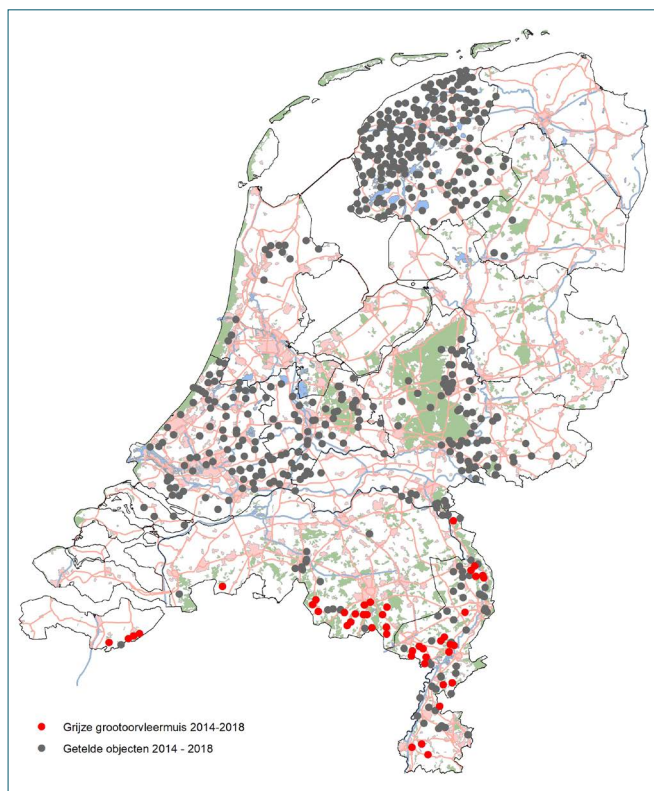
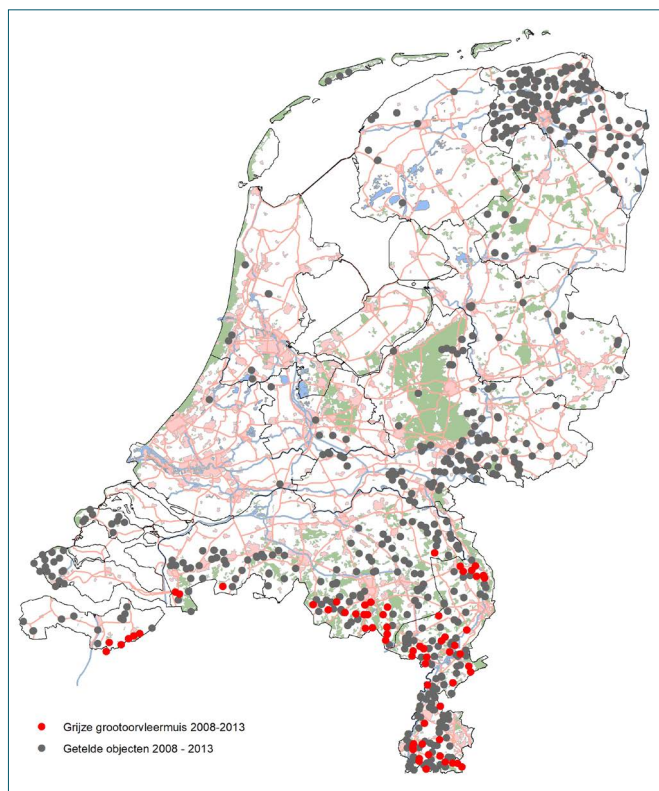
Figuur 6. Overzicht van de telstatus van objecten waar ooit de grijze grootoorvleermuis is aangetroffen.

Figuur 7. Overzicht van de telstatus van objecten waar ooit de ingekorven vleermuis is aangetroffen.

Verspreiding

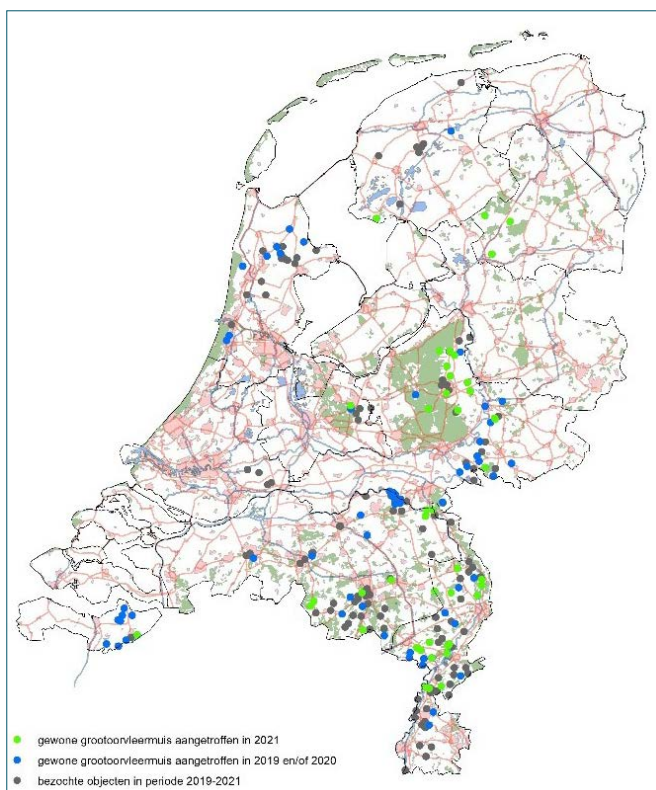
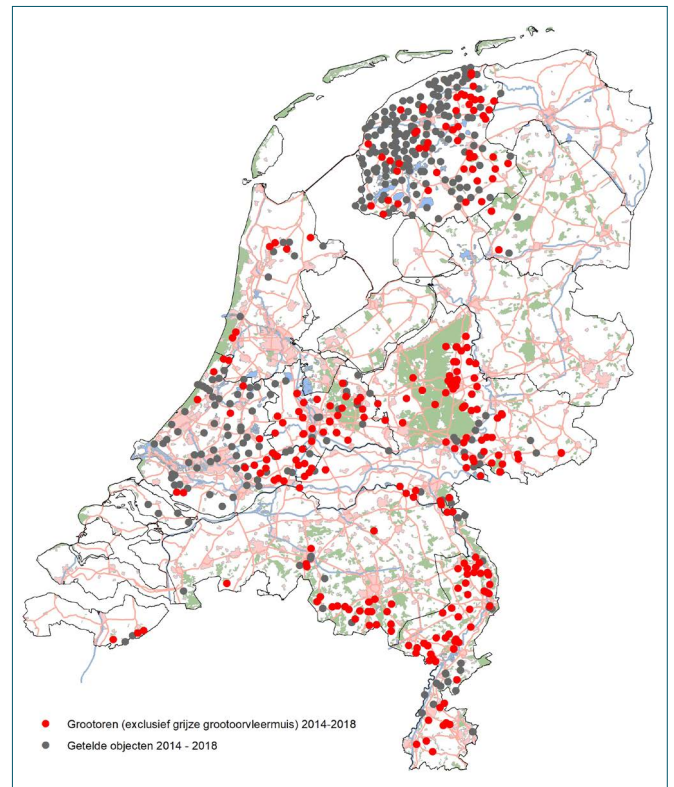
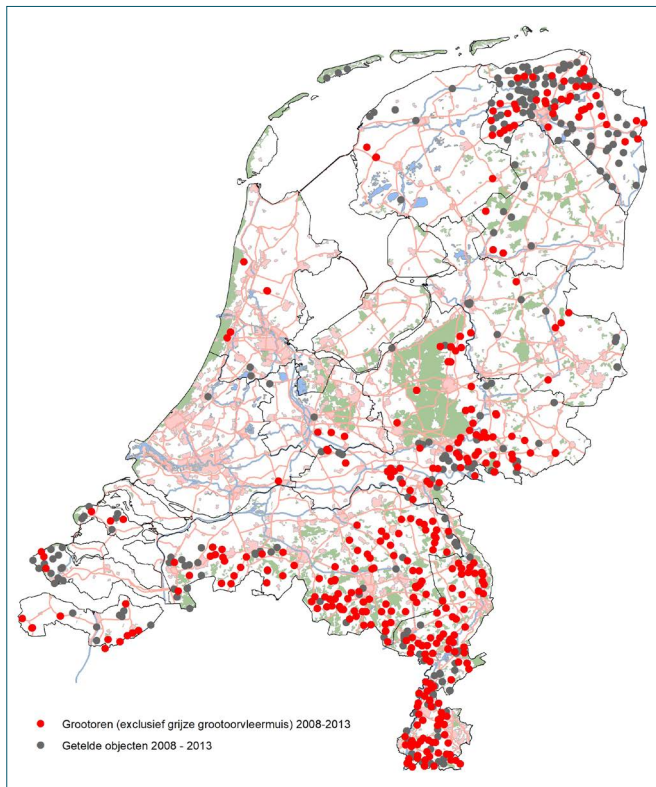
Voor sommige soorten vleermuizen vormen de gegevens van NEM Zoldertellingen Vleermuizen een belangrijke informatiebron voor de (zomer)verspreiding. Hieronder staan een paar voorbeelden.

Figuur 8. Verspreidingsbeeld grijze grootoorvleermuis vanaf 2008. Linksboven periode 2008-2013, rechtsboven 2014-2018 en onder 2019-2021

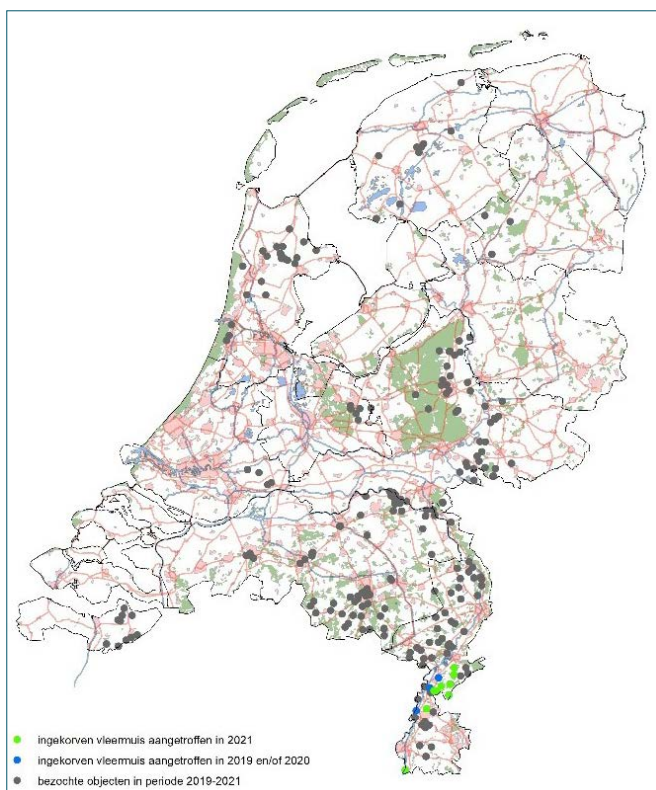
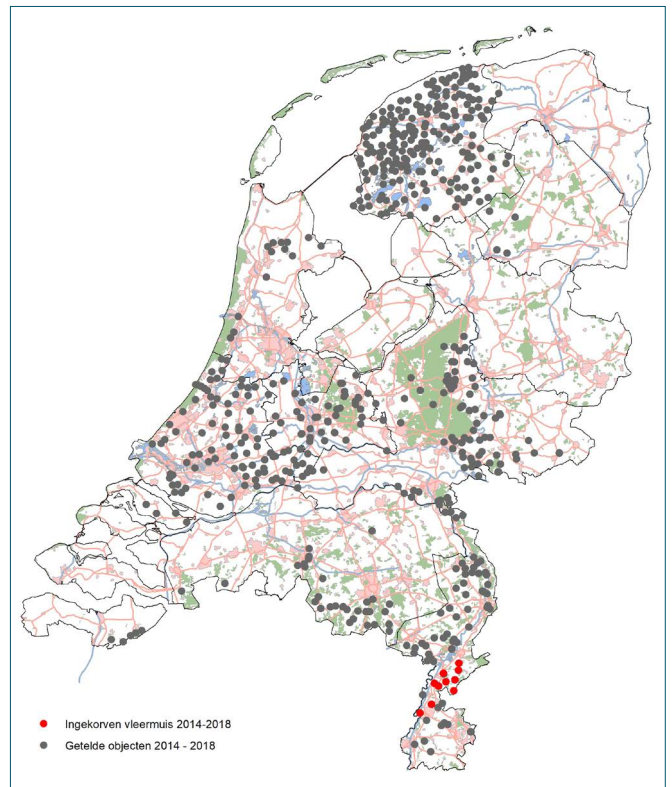
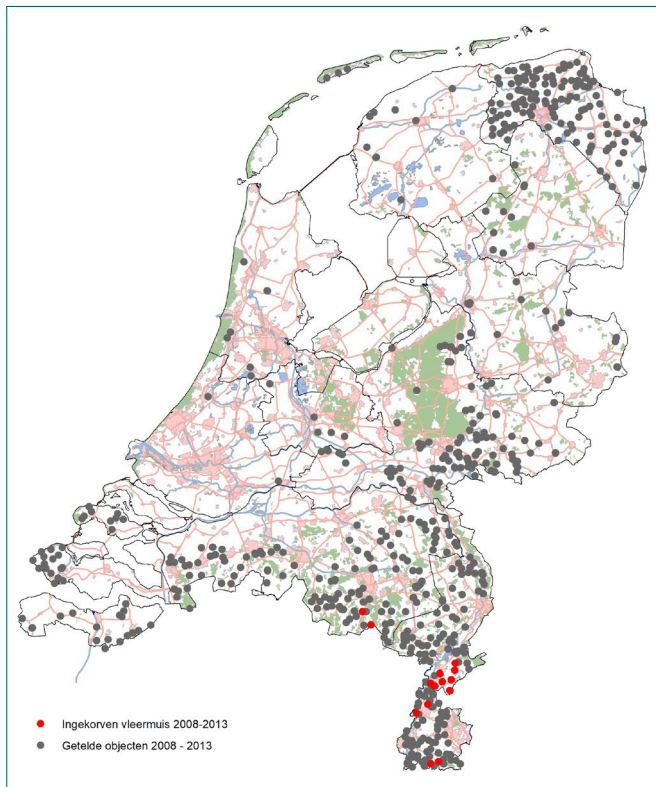
De verspreidingsdata voor de grijze grootoorvleermuis in Nederland is grotendeels op enkel de zoldertellingen gebaseerd. We kennen geen andere verblijfplaatsen buiten de zolders en torens van de kerken.

Het verspreidingsbeeld van de grijze grootoorvleermuis (figuur 8) lijkt te veranderen. Sinds een paar jaar is er een nieuwe locatie bekend uit het noorden van Limburg. In het midden en oosten van Noord-Brabant lijkt het verspreidingsgebied hetzelfde gebleven. In het zuidwesten (Zeeland) wordt de soort in steeds minder kerken gevonden.

De gewone grootoorvleermuis wordt over heel Nederland op zolders aangetroffen (figuur 9). Maar gegevens van verblijfplaatsen zijn relatief zeldzaam. Zomerverblijfplaatsen zijn ook bekend uit woonhuizen én boomen. Opvallend is dat in Zuid-Holland de soort veel minder in torens en op zolders wordt aangetroffen in vergelijking met andere gebieden. In Friesland en Groningen wordt de soort in ongeveer de helft van de bezochte objecten gevonden, terwijl in Noord-Brabant, Gelderland en Limburg de meeste objecten die bezocht zijn in de periode 2008-2018 een verblijfplaats voor gewone grootoorvleermuis herbergden. In de periode 2019-2021 lijkt het deel van bezochte torens en zolders dat door gewone grootoorvleermuis bezet is, kleiner geworden. Omdat gewone grootoorvleermuizen ook andere typen verblijfplaatsen dan de (bezochte) objecten gebruiken, en lang niet alle torens en zolders zijn bezocht, kunnen uit deze data niet zondermeer conclusies worden getrokken over de verspreiding van verblijven van de gewone grootoorvleermuis in heel Nederland.

Figuur 9. Verspreidingsbeeld gewone grootoorvleermuis, vanaf 2008. Linksboven periode 2008-2013, rechtsboven 2014-2018 en onder 2019-2021

Figuur 10. Verspreidingsbeeld ingekorven vleermuis, vanaf 2008. Linksboven periode 2008-2013, rechtsboven 2014-2018 en onder 2019-2021

Van de ingekorven vleermuis zijn binnen het bekende verspreidingsgebied (Figuur 10) sinds een aantal jaar nieuwe verblijven bekend en er worden af en toe nog niet eerder bekende verblijven gevonden. Ondanks dat objecten direct grenzend aan het bekende verspreidingsgebied zijn bezocht, is de soort daar niet aangetroffen. Het algehele verspreidingsgebied lijkt kleiner te zijn geworden sinds 2013: de soort wordt in Noord-Brabant niet meer op bezochte zolders aangetroffen.

Tot slot

De verschillende intensivering van tellingen door studenten leveren waardevolle resultaten op. Ken of ben je een student die een stage zoekt: we kijken graag hoe we kunnen helpen.

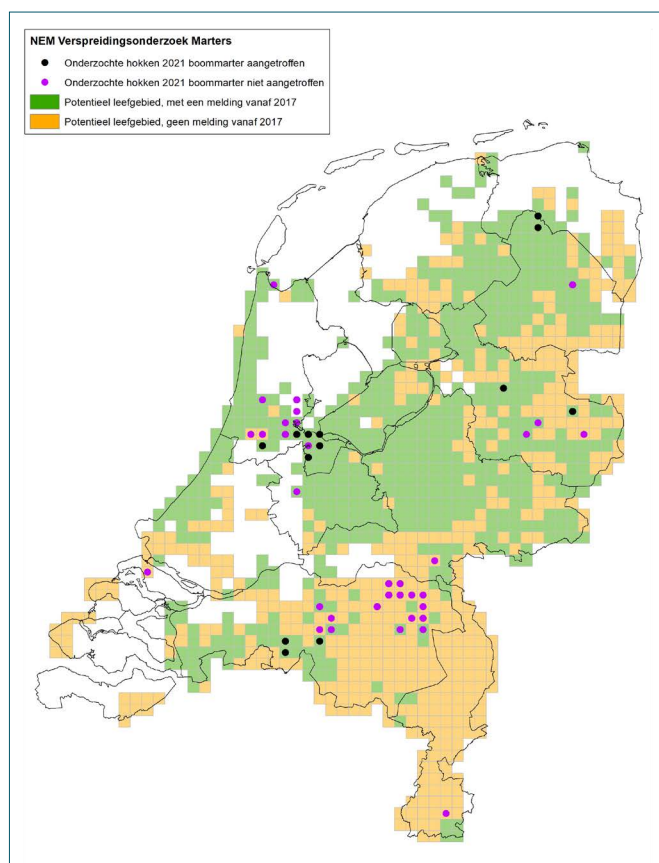
Het **digitale portal** wordt steeds meer gebruikt. Graag horen we suggesties ter verbetering of hoe het gebruik makkelijker kan, tenslotte is het portal voor de tellers! Gebruik voor vragen en suggesties het emailadres: NEMzoldertellingen@zoogdiervereniging.nl.

NEM Meetprogramma Zoldertellingen vleermuizen: Marcel Schillemans (landelijk coördinator), Erik Korsten, Martijn van Oene, Jelle van Zweden (CBS) en Tom van der Meij (CBS).

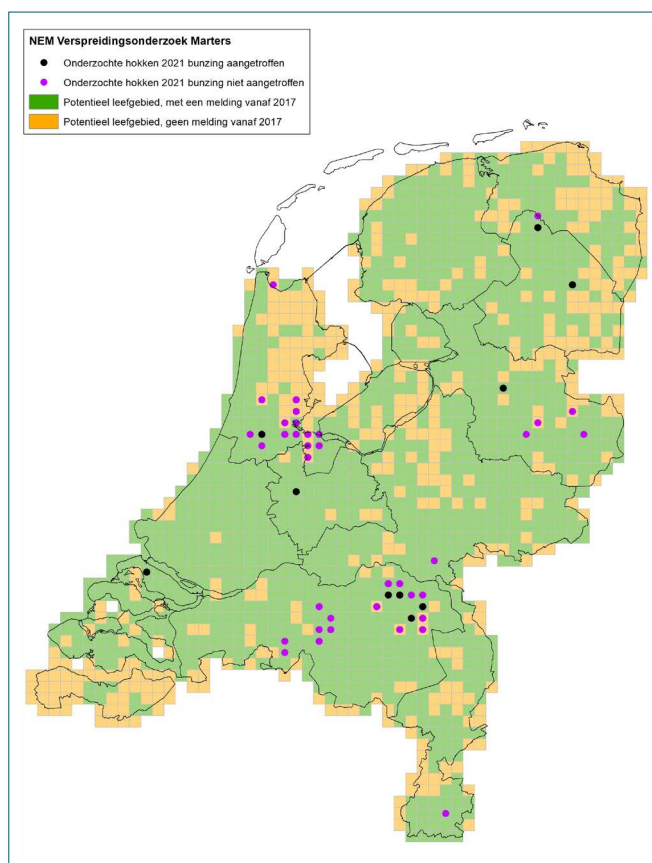
NEM Verspreidingsonderzoek Marters

Sinds 2016 loopt het wildcameraproject en meetprogramma NEM Verspreidingsonderzoek Marters (NEM-VO-MARTERS). Dit onderzoek richt zich met hulp van vrijwilligers op het in beeld brengen van twee lastig op beeld te vangen marterachtigen: bunzing en boommarter. Dat doen we in gebieden waar beide soorten wel kunnen voorkomen, maar in de afgelopen 6 jaar niet zijn aangetroffen. We zoeken in de regel dus buiten de bekende verspreiding en dat maakt het vangen van de doelsoorten op beeld nóg uitdagender.

Door op strategische locaties wildcamera's te plaatsen lukt het ons om een steeds completer beeld van de verspreiding te krijgen en verzamelen we gegevens om vooruitgang of achteruitgang van de soort te bepalen. Vanuit het project zijn in 2016 ruim 50 wildcamera's beschikbaar gesteld, maar er worden door vrijwilligers steeds vaker privé camera's ingezet. Steeds meer mensen ervaren immers plezier van een eigen wildcamera en de methode voor het onderzoek is super simpel. Lees hier meer over de effectiviteit van de gestandaardiseerde **sardientjes methode** die we hanteren.

Figuur 1. De resultaten van NEM-VO-MARTERS voor boommarter in seizoen 2021.

Figuur 2. De resultaten van NEM-VO-MARTERS voor bunzing in seizoen 2021.

In 2021 hebben we met hulp van 68 vrijwilligers en 91 camera's maar liefst 47 uurhokken met wildcamera's onderzocht, waarvan 13 met succes voor boommarter en 10 met succes voor bunzing.

Het aantal uurhokken waar de soorten zijn aangetroffen lijkt een relatief lage score, maar vergeet niet dat het onderzoek veelal buiten de bekende verspreiding plaats vindt. Kortom, petje af voor de vrijwilligers die afgelopen jaar raak hebben gescoord.

Seizoen 2022

Ook in seizoen 2022 rekenen we weer op onze inmiddels vaste club van vrijwilligers. We gaan weer volop aan de bak met het in beeld brengen van bunzing en boommarter.

Er zijn drie vaste onderzoeksperiodes:

15 maart- 30 april bunzing

1 juni-15 juli boommarter

15 juli-31 augustus bunzing

Het plaatsen van camera's bij faunapassages is voor een moeilijk te treffen soort als bunzing vooral in de eerste periode erg handig. Niet alleen in de eerste periode kunnen camera's ingezet worden bij faunapassages. Dat mag ook in de andere perioden. Een faunapassage is een mooi voorbeeld van een zogenaamde flessenhals in het landschap. Door je camera hier te plaatsen vergoot je de kans om dieren in beeld te brengen omdat ze gedwongen worden een bepaalde route te nemen. Veel vrijwilligers hanteren deze strategie inmiddels succesvol. Zie onderstaand voorbeeld van een mooi resultaat behaald op een flessenhals.

Figuur 3. Een boommarter op een kleine waterkering in het Naardermeer. Foto Edo Gorse en Geert Timmermans

Over het vinden van flessenhalsen in het landschap meer info in bijgaand nieuwsbericht:

[Flessenhals vergoot trefkans wildcamera](#)

Startbijeenkomsten 2022

In 2020 en 2021 zijn vanwege COVID-19 geen bijeenkomsten gehouden. In het voorjaar van 2022 worden eveneens geen bijeenkomsten gehouden en trainen we nieuwkomers op afstand. Wij hechten grote waarde aan het samenkomen en proberen het in de toekomst weer mogelijk te maken.

Meedoen

Ondanks dat we al gestart zijn voor seizoen 2022 kan je op ieder moment instappen. Alle camera's vanuit het project zijn in gebruik, maar nieuwe waarnemers kunnen zich nog steeds aanmelden en eigen materiaal inzetten. Om te voorkomen dat er meerdere vrijwilligers in hetzelfde uurhok met hun camera('s) aan de slag willen (en elkaar voor de voeten gaan lopen), zijn er al de nodige hokken geclaimd.

Aanvullende info over het meetprogramma is [hier](#) te vinden. Hier is tevens te vinden welke uurhokken nog geclaimd kunnen worden. Je kan je op elk moment aanmelden via vrijwilligers@zoogdiervereniging.nl. Let er wel op dat je altijd eerst toestemming vraagt aan de terreineigenaar voordat je een wildcamera in het veld plaatst.

NEM Verspreidingsonderzoek Marters: Koen van Veen (landelijk coördinator), Sil Westra (Silvavir), Eveline van der Jagt (contact vrijwilligers Zoogdiervereniging).

2022 is het Jaar van de Eikelmuis

Iedereen in Nederland moet aan het eind van het jaar de eikelmuis kennen, dat is het doel van het Jaar van de Eikelmuis. Want als een soort ernstig bedreigd is en niemand het kent, kan het niet goed beschermd worden. Daarvoor is beeld nodig van eikelmuisen in het wild: hoe ze een miljoenpoot eten, hoe ze in winterslaap zijn, hoe hun mosnest eruit ziet en van hun predator de bosuil. De eerste unieke beelden van eikelmuisen in het wild zijn beschikbaar op het [YouTube-kanaal van de Zoogdierverseniging](#) en er volgen er meer beelden dit jaar. Daar staan ook webinars, want als mensen meer weten van eikelmuisen, kunnen ze ook meer mensen vertellen over eikelmuisen en wordt ons doel eerder gehaald.

Iedereen kan zich inzetten voor de eikelmuis door zo veel mogelijk mensen over de eikelmuis te vertellen en door te doneren voor de inrichting van het landschap, vooral plantgoed en nestkasten. Mensen kunnen bijdragen door het adopteren van een eikelmuis bij GaiaZOO of het kopen van een shirt of eikelmuis-pins op [Zoogdierwinkel.nl](#).

Omdat de eikelmuis een van de slechts onderzochte soorten is wordt er in 2022 een zenderonderzoek uitgevoerd. De bedoeling is dat met dit zenderonderzoek duidelijker wordt hoe de eikelmuis zijn leefgebied gebruikt, zodat de beschermingsmaatregelen gericht kunnen worden uitgevoerd. Zo hopen we dat aan het eind van het jaar iedereen de eikelmuis kent en de beschermingsmaatregelen nog dit jaar van start kunnen.

Even voorstellen: nieuwe teamleden

Koen van Veen

Ik wil mij graag aan jullie voorstellen. Sommigen hebben mij al even (digitaal) voorbij zien komen maar voor de meeste mensen zal ik nog een nieuw gezicht zijn. Sinds 24 januari 2022 ben ik werkzaam bij de Zoogdierverseniging als nieuwe projectleider voor het team Land- en zeezoogdieren. Hierin ga ik mij bezighouden met een verzameling aan verschillende soorten en projecten waaronder wolf, bever maar ook exoten en (kleine) marters. In het kader van NEM neem ik het landelijk coördinatorschap van NEM VO Exoten over van Ellen van Norren en bij NEM VO Marters van Dick Bekker. Geen zorgen, beiden blijven uiteraard werkzaam bij de Zoogdierverseniging maar kunnen zich nu richten op de vele andere belangrijke projecten die wij hebben lopen. Er kwamen al enkele bezorgde vragen binnen... In deze meetprogramma's zal ik met name nauw samenwerken met mijn collega's Marcel Schillemans, Wesley Overman en Eveline van der Jagt die jullie uiteraard allen goed kennen.

Hiervoor heb ik 10 jaar als adviseur gewerkt bij een ecologisch adviesbureau waar ik ooit terecht ben gekomen via mijn afstudeeronderzoek naar noordse woelmuis. In de functie bij het bureau had ik ook een zeer uiteenlopend takenpakket. Ik merkte dat met name de projecten met (land)zoogdieren (met name muizen, marters en vleermuizen) mij erg trokken. Na 10 jaar dat werk gedaan te hebben was het tijd voor een nieuwe stap met nieuw uitdagingen. Ik heb er zin in en verheug mij op een goede samenwerking met jullie.

Groeten, Koen van veen

Marta Falzon

Als nieuwe medewerkster van de Zoogdierverseniging wil ik mij in deze Telganger graag even voorstellen. Mijn naam is Marta Falzon en ik ben afgelopen november bij het vleermuisteam van de Zoogdierverseniging gekomen als projectmedewerker. Ik houd me voornamelijk bezig met verschillende vleermuisprojecten waarbij het gaat om monitoringsplannen voor wooncorporaties en provincies, allerlei (veld- en literatuur) onderzoek, en het werken en coördineren van projecten met vrijwilligers. Eén van deze projecten is het NEM-VTT, dus jullie zullen nog vaker van mij horen!

Ik kom van een klein eiland: Malta. Hoewel Nederlands niet mijn moedertaal is, ben ik momenteel aan het leren om het te verbeteren. Voordat ik naar Nederland verhuisde, woonde ik in Antwerpen om mijn masterdiploma in biodiversiteit en natuurbehoud te halen. Ik ben gepassioneerd geraakt door vleermuizen tijdens mijn studieonderzoek, toen ik vleermuisactiviteit en echolocatie bestudeerde in Tanzania, Oost-Afrika. Sindsdien ben ik actief in vrijwilligerswerk voor vleermuizen, zoals wintertellingen, het vangen van vleermuizen en echolocatie-werk in België, Polen en Nederland.

Ik kijk ernaar uit om met jullie samen te werken en jullie beter te leren kennen!

Marta Falzon

Agenda

Datum	Activiteit
26 juli 2022 - 04 augustus 2022	Zomerkamp Veldwerkgroep 2022 Montenegro = VOL
3 september 2022	Friese Vrijwilligersdag Natuur
17 september 2022	Zoogdierdag 2022
1 oktober 2022	Cursus Mitigeren met vleermuiskasten
6 oktober 2022	Cursus vleermuisgeluiden voor gevorderden
8 oktober 2022	CaLutra-dag
20 oktober 2022	Cursus Vleermuizen en Lanenbeheer
29 oktober 2022	VLEN-dag

Kijk op onze [website](#) voor meer informatie over deze activiteiten en de volledige agenda.

Colofon

Ieder half jaar rapporteert de Zoogdierverseniging over verrichte activiteiten, actuele zoogdiergerelateerde ontwikkelingen en de voortgang van de NEM Meetprogramma's in de Telganger. Het monitorings- en verspreidingsonderzoek aan Nederlandse zoogdieren is mogelijk door financiering door het Ministerie van LNV. Partners in de monitoringsonderzoeken zijn SOVON en CBS.

De basis van elke Telganger zijn gegevens die zijn verzameld door de vele deelnemers aan de meetprogramma's, medewerkers van de Zoogdierverseniging, leden van werkgroepen van de Zoogdierverseniging, aangevuld met voor de meetprogramma's relevante waarnemingen die zijn binnengekomen via de websites www.waarneming.nl en www.telmee.nl. Waarnemingen worden door de Zoogdierverseniging en vrijwilligers beoordeeld op juistheid en doorgeleverd aan de Nationale Database Flora en Fauna.

Adres:

Zoogdierverseniging

Natuurplaza (gebouw Mercator 3)

Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen

Telefoon: 024-7410500

Website: zoogdierverseniging.nl en telmee.nl

Word lid van de Zoogdierverseniging

Verken de wereld van de Nederlandse zoogdieren en draag met uw lidmaatschap bij aan onderzoek naar en bescherming van de Nederlandse zoogdieren. Leden van de Zoogdierverseniging ontvangen het tijdschrift Zoogdier vier maal per jaar. Met prachtige foto's en unieke artikelen is Zoogdier het enige tijdschrift dat alle in het wild levende zoogdieren bij u thuis brengt. Van egel tot eekhoorn, van bever tot boomarter en van das tot franjestaart. Dit populair wetenschappelijke blad is een must voor iedere natuurliefhebber.

Speciale aanbieding

Word lid van de Zoogdierverseniging en ontvang vier keer per jaar het tijdschrift Zoogdier. Hiervoor betaalt u € 25,- per jaar. Of maak gebruik van de speciale aanbieding en betaal voor de Veldgids Europese Zoogdieren en het lidmaatschap slechts € 50,- (inclusief verzendkosten; winkelwaarde van de Veldgids Europese Zoogdieren is € 34,95).

Kijk voor meer informatie en een aanmeldformulier op onze [website](#).

Centraal Bureau voor de Statistiek

